

Μεθεξιολογικό Μανιφέστο: Η Φιλοσοφία της Μέθεξης ως Ελληνική Πνευματική Στρατηγική

Δρ Νικόλαος Λάος
Φιλόσοφος και Σύμβουλος Νοοπολιτικής
www.nicolaslaos.com

Η “μεθεξιολογία,” την οποία εισηγούμαι στο βιβλίο μου με τίτλο *Methexiology: Philosophical Theology and Theological Philosophy for the Deification of Humanity* (το οποίο εκδόθηκε τον Μάιο του 2016, στις ΗΠΑ από την εκδοτική εταιρεία Pickwick Publications του εκδοτικού ομίλου Wipf and Stock Publishers), αποτελεί αποτέλεσμα μακράς και επίμοχθης εργασίας και ιδιαίτερων μορφών όρεξης, αφοσίωσης και τόλμης από πλευράς μου, με σκοπό, αντί να περιοριστώ σε μια ιστορία των εννοιών, να αρθρώσω μια μεγάλη συνθετική θεωρία για την ολότητα του επιστητού. Στο πλαίσιο της μεθεξιολογίας μου, συνδέονται η επιστήμη, η ιστορία, η μεταφυσική (οντολογία), η εσχατολογία, η σωτηριολογία, η διαμόρφωση του ψυχισμού, η ψυχοθεραπεία, η πολιτική και το δίκαιο.

Η μεθεξιολογία (αγγλιστί, methexiology)—όρος τον οποίο καθιέρωσα στην αγγλική και δι’ αυτής στη διεθνή φιλοσοφική ορολογία και προέρχεται από την ελληνική λέξη μέθεξη—δεν είναι μια επιμέρους φιλοσοφική θεωρία, αλλά μάλλον ένας γενικός φιλοσοφικός προσανατολισμός (βλ. <http://wipfandstock.com/methexiology.html>). Μέθεξη σημαίνει (συμ)μετοχή, και, εν προκειμένω, με αυτόν τον όρο, εννοώ τη μετοχή του *αισθητού* ανθρωπίνου όντος στον *υπεραισθητό άκτιστο* κόσμο, δηλαδή, στον κόσμο του θείου. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, η φιλοσοφία της μέθεξης την οποία εισηγούμαι διαφοροποιείται πλήρως τόσο από όλες εκείνες τις μεταφυσικές θεωρίες που διακρίνουν τον αισθητό από τον υπεραισθητό κόσμο με τρόπο που καθιστά το αισθητό ανθρώπινο ον, στον βαθμό που είναι αισθητό, αμέτοχο του υπεραισθητού ‘απολύτου’ κόσμου όσο και από όλες εκείνες τις θεωρίες που αρνούνται τη διάκριση μεταξύ του υπεραισθητού και του αισθητού κόσμου, με αποκορύφωμα τη Νιτσεική φιλοσοφία, η οποία, κηρύσσοντας τον “θάνατο του Θεού,” κηρύσσει, με ποιητική γλώσσα, τον θάνατο της Πλατωνικής μεταφυσικής και, κατ’ επέκταση, του Χριστιανισμού. Με τη μεθεξιολογία μου, υπερασπίζομαι το Πλατωνικό αίτημα της μετοχής του ανθρώπου στον υπεραισθητό απόλυτο κόσμο, δηλαδή, σε αυτό που ο Πλάτων θεωρεί ως τον κόσμο των ιδεών, και υποστηρίζω ότι αυτό το Πλατωνικό αίτημα τελειοποιήθηκε και εκπληρώθηκε με τη θεολογία της θέωσης του ανθρώπου την οποία διαμόρφωσαν οι μεσαιωνικοί Έλληνες Εκκλησιαστικοί Πατέρες και συγκεκριμένα οι λεγόμενοι Νηπτικοί Πατέρες, γνωστοί και ως ησυχαστές. Οι ησυχαστές εγκαινίασαν μια φιλοσοφική θεολογία η οποία διατηρεί την Πλατωνική διάκριση μεταξύ υπεραισθητού και αισθητού κόσμου και επιλύει τα προβλήματα που απορρέουν από τον Πλατωνικό δυισμό, κηρύσσοντας τη δυνατότητα μετοχής του *αισθητού* ανθρωπίνου όντος στον υπεραισθητό και μάλιστα στον άκτιστο κόσμο του θείου χωρίς να απαρνούνται τον αισθητό, σωματικώς δομημένο, κόσμο. Αυτήν ακριβώς τη μεταφυσική της θέωσης της ανθρωπότητας η Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία αναγόρευσε σε δόγμα πίστεως με τη λεγομένη Πέμπτη Σύνοδο της Κωνσταντινουπόλεως (1341–1351), η οποία δικαίωσε τον ησυχαστή Γρηγόριο τον Παλαμά και καταδίκασε τους θεολογικούς αντιπάλους

του, αλλά ουδέποτε έγινε αποδεκτή από τη μεσαιωνική Ρωμαιοκαθολική κοινότητα, η οποία έτσι, διατηρώντας τον άκτιστο κόσμο απρόσιτο (αμέθεκτο) στο αισθητό ιστορικό ανθρώπινο ον, έθεσε, ακουσίως, τις προϋποθέσεις για την απόρριψη και αποδόμηση της σχολαστικής φιλοσοφίας και θεολογίας των Παπικών από το νεωτερικό υποκείμενο και τη μετανεωτερικότητα.

Κατά την προετοιμασία της αρχικής αγγλικής έκδοσης του βιβλίου μου *Methexiology*, συνεργάστηκα με τον θεολόγο δρα Robin Parry, ο οποίος είναι επιμελητής των εκδόσεων Pickwick, και με τον δρα Conor Cunningham, ο οποίος είναι σύμβουλος των ιδίων εκδόσεων και καθηγητής Θεολογίας και Φιλοσοφίας στο University of Nottingham· και οι δύο τους, παρ' ότι εκκινούσαν από διαφορετικό πνευματικό ορίζοντα, με άκουσαν προσεκτικά και μου παρείχαν τα απαραίτητα μέσα και απεριόριστη ακαδημαϊκή ελευθερία για να ολοκληρώσω και να δημοσιοποιήσω αυτό το σύγγραμμά μου. Σημαντική ενθάρρυνση έλαβα από τον δρα Arthur Versluis, καθηγητή και πρόεδρο του Τμήματος Θρησκείας του Michigan State University, ο οποίος προλογίζει τη *Μεθεξιολογία* μου, καθώς και από την ακαδημαϊκή και εκκλησιαστική κοινότητα της Academia Theologica de San Andrés της Ουκρανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Μεξικού, όπου ο Μητροπολίτης Δανιήλ (de Jesús Ruiz Flores) Μεξικού και Πάσης Λατινικής Αμερικής της εν λόγω Ορθόδοξης Εκκλησίας και πρότανης της προαναφερθείσας θεολογικής ακαδημίας αποτελεί εκλεκτό φίλο και συμπαραστάτη μου στις ακαδημαϊκές δραστηριότητές μου. Επίσης, η φιλοσοφική σκέψη μου έχει εκλεπτυνθεί και ενισχυθεί από τις μελέτες που έχω πραγματοποιήσει στα εξής πεδία: νοοπολιτική (noopolitics), βάσει των επιστημονικών εργασιών που πραγματοποίησαν και δημοσίευσαν ο δρ. John Arquilla και ο δρ. David Ronfeldt στη RAND Corporation, πολιτιστική διπλωματία, διπλωματία της πίστης (faith-based diplomacy), βάσει των επιστημονικών εργασιών του δρος Douglas M. Johnston (προέδρου και ιδρυτή του International Center for Religion and Diplomacy), μαθηματική λογική και κυβερνητική (cybernetics).

Σε αυτό το σημείο, παρακαλώ, επιτρέψτε μου μια παρέκβαση, προκειμένου να διευκρινίσω τους όρους 'νοοπολιτική' και 'διπλωματία της πίστης.' Ενώ η γεωπολιτική ασχολείται με την ανάλυση και την άσκηση πολιτικής στο πεδίο της γεωγραφίας και αντιμετωπίζει τα κράτη ως γεωγραφικές οντότητες, δηλαδή ως οντότητες στον χώρο, η νοοπολιτική ασχολείται με την ανάλυση και την άσκηση πολιτικής στο πληροφοριακό, ουσιαστικώς πνευματικό, πεδίο που δημιουργείται από την επικοινωνία μεταξύ των συνειδήσεων των πολιτικών δρώντων (υποκρατικών, κρατικών, υπερκρατικών και διεθνών). Η διπλωματία της πίστης συνίσταται στη μελέτη, διαμόρφωση και διαχείριση τόσο του τρόπου με τον οποίο ένας πολιτικός δρών (υποκρατικός, κρατικός, υπερκρατικός ή διεθνής) συνδέεται με την έννοια του θείου/ιερού όσο και του τρόπου με τον οποίο η σύνδεση ενός πολιτικού δρώντος με το θείο/ιερό επηρεάζει την πολιτική συμπεριφορά του και τις διεθνείς/διαπολιτιστικές σχέσεις γενικώς.

Συνέγραψα αυτό το "μεθεξιολογικό μανιφέστο," προκειμένου να αποτελέσει τον πρόλογο της ελληνικής έκδοσης της *Μεθεξιολογίας* μου, έχοντας τους εξής τέσσερεις σκοπούς: πρώτον, να βοηθήσω τους αναγνώστες μου να κατανοήσουν τον δεσμό μεταξύ της μεθεξιολογίας μου και του Ελληνισμού, αρχαίου και μεσαιωνικού· δεύτερον, να διαυγάσω τις διαφορές της κλασσικής ελληνικής φιλοσοφίας και της μεσαιωνικής ελληνικής φιλοσοφικής θεολογίας από τα φιλοσοφικά και θεολογικά

συστήματα που αναπτύχθηκαν και επικράτησαν στη Δύση καθώς και από την πνευματικότητα της ασιατικής Ανατολής· τρίτον, να συνεχίσω, να επανερμηνεύσω, να επικαιροποιήσω και να προεκτείνω την πνευματική πρόοδο η οποία συντελέστηκε στο Βυζάντιο τον δέκατο τέταρτο και τον δέκατο πέμπτο αιώνα μ.Χ. και ανεκόπη βιαίως από την οθωμανική κατάκτηση· τέταρτον, να εξηγήσω τους ιστορικούς και κοινωνιολογικούς λόγους για τους οποίους το νεοελληνικό κράτος, καθ' όλη τη διάρκεια του δεκάτου ενάτου και του εικοστού αιώνα, είχε μια στρεβλή και ελλιπή σχέση με την αυθεντική πνευματικότητα του αρχαίου και μεσαιωνικού Ελληνισμού, εφόσον, άλλωστε, δημιουργήθηκε και διαμορφώθηκε ως ένα κράτος υπό αίρεση, προκειμένου να εξυπηρετήσει συγκεκριμένες ιστορικές ανάγκες συγκεκριμένων Μεγάλων Δυνάμεων με συγκεκριμένους τρόπους και κυριαρχήθηκε πνευματικώς από αλλότριες πνευματικές δυνάμεις. Τα δε ιδεολογήματα του νεοελληνικού εθνικισμού αποτελούν απλώς ένα 'φύλλο συκής' για να καλύψει την πνευματική ένδεια και την ετεροκατευθυνομένη ταυτότητα της νεοελληνικής κοινωνίας.

Είναι ενδεικτικό ότι, το 1825, πριν καν οι Έλληνες δημιουργήσουν μια μορφή κράτους, η πλειοψηφία των ηγετικών παραγόντων της Ελληνικής Επανάστασης, υπό την καθοδήγηση του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου, υπέγραψε επίσημη Πράξη Υποταγής (Act of Submission) στη Μεγάλη Βρετανία. Στο πρώτο κεφάλαιο αυτής της Πράξης, αναφέρονται τα εξής: "Το ελληνικόν έθνος δυνάμει της παρούσης πράξεως θέτει εκουσίως την ιεράν παρακαταθήκην της αυτού ελευθερίας, εθνικής ανεξαρτησίας και της πολιτικής αυτού υπάρξεως, υπό την μοναδικήν υπεράσπισιν της Μ. Βρεταννίας." Αυτό το έγγραφο εγκρίθηκε με ημερομηνία 24 Ιουλίου 1825 από το Βουλευτικό και την 1η Αυγούστου από το Νομοτελεστικό σώμα των επαναστατημένων Ελλήνων. Προηγουμένως, το είχαν υπογράψει οι πολιτικοί και στρατιωτικοί προσωπικώς: στις 6–7 Ιουλίου, το υπέγραψαν οι Πελοποννήσιοι, στις 22 Ιουλίου, οι Υδραίοι και, στις 26 Ιουλίου, οι Στερεοελλαδίτες. Πριν στραφεί στη Μεγάλη Βρετανία, ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, το 1818, είχε ζητήσει από τη Ρωσία να επιτεθεί στην Οθωμανική Αυτοκρατορία υπέρ της Ελλάδας και να επαναχαράξει τα σύνορα στη Βαλκανική, πράγμα που η Ρωσία δεν έκανε. Μάλιστα, αφού συνειδητοποίησε την ανικανότητα ή την απουσία βούλησης εκ μέρους της Ρωσίας να επέμβει στρατηγικώς στα Βαλκάνια υπέρ των Ελλήνων, ο Μαυροκορδάτος όχι μόνο στράφηκε στη Μεγάλη Βρετανία, προτείνοντας το νεοελληνικό κράτος να είναι βρετανικό προτεκτοράτο, αλλά και, στην επικοινωνία του με τον Βρετανό υπουργό Εξωτερικών Τζορτζ Κάνινγκ (George Canning), προσφυσώς χρησιμοποίησε τη Ρωσία ως φόβητρο απέναντι στους Βρετανούς, υποστηρίζοντας ότι μια στρατηγική συμμαχία μεταξύ της Ελλάδας και της Μεγάλης Βρετανίας θα ήταν πολύ επωφελής για τη δεύτερη, διότι θα κρατούσε τη Ρωσία έξω από περιοχές που ήταν γεωπολιτικώς και γεωοικονομικώς σημαντικές για τους Βρετανούς και θα εξυπηρετούσε τη βρετανική κυριαρχία και το βρετανικό εμπόριο στην Ινδική Χερσόνησο.

Δεδομένου ότι η μεθεξιολογία, την οποία εισηγούμαι, είναι θεμελιωμένη επί της κλασσικής ελληνικής φιλοσοφίας και επί των μεσαιωνικών Ελλήνων Εκκλησιαστικών Πατέρων, ευελπιστώ ότι οι Έλληνες αναγνώστες μου θα ευαισθητοποιηθούν στο πνεύμα αυτού του δοκιμίου, όπου νομίζω ότι θα μπορέσουν να ξαναβρούν τις θεμελιώδεις αρχές και κυρίως την τελεολογία που διαπερνούν, προσδιορίζουν και διατρέχουν ιστορικώς τον Ελληνισμό νοούμενο ως καθολική πολιτιστική πρόταση, βεβαίως, κι όχι ως εθνική ιδεολογία ενός επιμέρους ιστορικού υποκειμένου. Σε αυτό

το πλαίσιο, καθίστανται σαφείς και τονίζονται αφενός η δυναμική και εξελικτική πνευματική ενότητα μεταξύ της κλασσικής αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας και της ελληνικής πνευματικότητας που κυριάρχησε στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, γνωστή και ως Βυζαντινή Αυτοκρατορία, αναδεικνύοντας τη φιλοσοφική θεολογία και τη θεολογική φιλοσοφία του μεσαιωνικού Ελληνισμού, αφετέρου η ελληνική πνευματική ιδιαιτερότητα έναντι της Δύσης και της ασιατικής Ανατολής. Όπως εύστοχα έχει επισημάνει ο Μάρκος Ρενιέρης (1815–97), ο οποίος ήταν ένας από τους πρώτους διανοητές του ελευθέρου ελληνικού κράτους, η βυζαντινή πολιτεία αποτελεί τη συνέχεια του αρχαιοελληνικού αιτήματος για μια φιλοσοφική οργάνωση του κράτους ως οικουμενικού κράτους, και, σε αντίθεση με την αποτυχία του Δυτικού Ρωμαϊκού Κράτους (Παλαιά Ρώμη) και της Φραγκίας, η Νέα Ρώμη, η Κωνσταντινούπολη, πέτυχε αυτόν τον στόχο (βλ. Μάρκος Ρενιέρης, *Έρευνα και Εικασία περί Βλοσσίου και Διοφάνους*, επιμ. Γ. Θ. Αραμπατζής και Χρ. Π. Μπαλόγλου, Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Φιλοσοφίας, 2005). Επιπλέον, συμφώνως προς τον πολιτικό στοχαστή Κ. Σ. Σοκόλη (1872–1920), το Βυζάντιο προσφέρει στην ανθρωπότητα ένα πρότυπο αυτοκρατορικής ιδέας η οποία είναι θεμελιωμένη επάνω στον ελληνικό πολιτισμό και συνεχίζει, με τον τρόπο του, την προσπάθεια του Μεγάλου Αλεξάνδρου για τη συγκρότηση ‘οικουμένης,’ την οποία μάλιστα ολοκληρώνει χάρη στον Χριστιανισμό ερμηνευμένο από τους Έλληνες Εκκλησιαστικούς Πατέρες, των οποίων η θεολογία και φιλοσοφία παρείχαν αυτό που έλλειπε στη Ρώμη προκειμένου να επιτύχει εκείνη το αυτοκρατορικό ιδεώδες της: μεταφυσική οικουμενικότητα στην οποία να διασώζεται, ωστόσο, η ετερότητα (ατομικότητα) των ανθρώπων (βλ. Κ. Σ. Σοκόλης, *Αυτοκρατορία*, εισαγωγή και επιμέλεια: Γ. Αραμπατζής, Αθήνα: Ροές, σειρά “Νεοελληνικό Αρχείο,” 1993).

Θεωρώ ιδιαίτερος σημαντικό να διευκρινίσω εξ αρχής ότι η μεθεξιολογία μου πνευματικώς πηγάζει από την κλασσική ελληνική φιλοσοφία και από τη βυζαντινή Χριστιανική θεολογία, αλλά είναι μια οικουμενική φιλοσοφική πρόταση, η οποία είναι παντελώς ανεξάρτητη από τα πολιτεύματα, τις κοινωνικές ελίτ και τους θεσμούς, γενικώς, του αρχαίου ελληνικού και του βυζαντινού κόσμου και μάλιστα παράγει τα δικά της πολιτικά αποτελέσματα. Με άλλα λόγια, είναι ένα πράγμα κάποιος να υποστηρίζει και να ερμηνεύει/επανερμηνεύει πνευματικές αρχές και πνευματικά ρεύματα που αναπτύχθηκαν σε έναν πολιτισμό και εντελώς άλλο πράγμα να υπερασπίζεται αδιακρίτως και απροϋποθέτως συγκεκριμένα πολιτεύματα, ή συγκεκριμένους θεσμούς, ή συγκεκριμένες κοινωνικές ελίτ. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι υπερασπίζομαι και ερμηνεύω το θεολογικοφιλοσοφικό κίνημα των Νηπτικών Εκκλησιαστικών Πατέρων, που άνθισε στο Βυζάντιο, δεν σημαίνει ότι αγνοώ το γεγονός ότι η βυζαντινή πολιτεία καθεαυτή δεν ήταν μια νηπτική πολιτεία, ούτε σημαίνει ότι δικαιολογώ ή αποσιωπώ ποικίλα φαινόμενα αντινηπτικής, γενικότερα, αντιχριστιανικής και απάνθρωπης, συμπεριφοράς διαφόρων μελών των βυζαντινών ελίτ. Επίσης, υπερασπίζομαι το μεσαιωνικό θεολογικοφιλοσοφικό κίνημα των Νηπτικών Εκκλησιαστικών Πατέρων (γνωστών και ως ησυχαστών) ερμηνεύοντάς το με τρόπο που αξιοποιεί τα φιλοσοφικά και, γενικότερα, ανθρωπολογικά κεκτημένα του εικοστού πρώτου αιώνα, συμβάλλοντας έτσι στον εμπλουτισμό της συμβατικής και επικρατούσας ιστορίας της φιλοσοφίας με το έργο των βυζαντινών Νηπτικών Εκκλησιαστικών Πατέρων, από το οποίο, κατά τη γνώμη μου, απορρέει μια ξεχωριστή φιλοσοφία.

Στο Βυζάντιο, σε αντίθεση προς τον δυτικό μεσαίωνα, πάντοτε τα αρχαία ελληνικά επιστημονικά συγγράμματα (μαθηματικών, φυσικής, αστρονομίας, χημείας, βιολογίας, λογικής και ιατρικής) και η κλασική ελληνική φιλοσοφία προστατεύονταν, μελετώνταν συστηματικώς και μάλιστα αποτελούσαν ουσιαστικό μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος της βυζαντινής πολιτείας. Έτσι, άλλωστε, στο Βυζάντιο, επετεύχθη η σύνθεση μεταξύ της Αγίας Γραφής και της ελληνικής φιλοσοφίας, σύνθεση η οποία κατέστησε τη δεύτερη απαραίτητη θεραπευτική της πρώτης, προκειμένου να λάβει χώρα η μετάβαση από τα βιβλικά κείμενα καθεαυτά στην ερμηνεία τους, δηλαδή, στη θεολογία. Κατ' επέκταση—επειδή, σε αντίθεση προς την αρχαιολογία, όπου τα πολιτιστικά δημιουργήματα μελετώνται πρωτίστως ως αντικειμενικές κατασκευές, για τους φιλοσόφους, κανένα πολιτιστικό έργο, π.χ. φιλοσοφικό κείμενο, δεν νοείται ανεξάρτητο και παντελώς απογυμνωμένο από την ερμηνεία του, το νόημά του—η ελληνική φιλοσοφική παιδεία προσδιόρισε την εξέλιξη της Χριστιανικής θεολογίας στο Βυζάντιο καθώς και την ιδιαιτερότητα και την ουσιαστική διαφοροποίηση της βυζαντινής Χριστιανικής πνευματικότητας έναντι των δυτικών (λατινικών και φραγκικών) θεολογικών και φιλοσοφικών συστημάτων.

Η Αγία Γραφή ως βιβλίο μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ένα συγκεκριμένο, απτό αντικείμενο, αλλά, επειδή διάφορες ερμηνείες της (ακόμη και διάφορες μεταφράσεις της) διαφέρουν ουσιωδώς μεταξύ τους, υπάρχουν διαφορετικές Χριστιανικές κοινότητες οι οποίες, ενώ όλες ομνύουν στον Χριστό, κατανοούν και ερμηνεύουν τη μια Αγία Γραφή διαφορετικά και, κατ' επέκταση, παράγουν διαφορετικές μεταξύ τους οντολογίες, επιστημολογίες, ηθικές θεωρίες και σωτηριολογίες. Κατ' αποτέλεσμα, ήδη από τον πρώιμο μεσαίωνα και εντεύθεν, η Ευρώπη είναι διαιρεμένη σε σαφώς διαφοροποιημένες μεταξύ τους πολιτιστικές κοινότητες, έστω κι αν επί μακρόν, όλες αυτοπροσδιορίζονταν ως Χριστιανικές: βεβαίως, συν τω χρόνω, στην εποχή της νεωτερικότητας, στην Ευρώπη, κυριάρχησαν εκκοσμικευμένα κριτήρια ταυτοποίησης και υπαρξιακού αυτοπροσδιορισμού των διαφορετικών ευρωπαϊκών πολιτιστικών κοινοτήτων. Γενικώς, λοιπόν, από πλευράς πνευματικότητας, δηλαδή, αν μεταβούμε από το πεδίο των λέξεων στο πεδίο των νοημάτων και του λόγου ως φανέρωσης της αλήθειας, διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει ούτε ένας μόνο Χριστιανισμός ούτε μια μόνο Ευρώπη. Εξ ου και η Ευρώπη είναι χωρισμένη στα εξής τρία μείζονα γεωπολιτιστικά συστήματα:

- (i) *Καρολίγγεια Ευρώπη*: επίκεντρό της είναι η περιοχή που αποτελούσε την Αυτοκρατορία του Καρλομάγνου, δηλαδή, μια περιοχή που αρχίζει από τις ολλανδικές ακτές, επεκτείνεται στη δυτική Γερμανία και σε περιοχές δυτικώς αυτής, δηλαδή, στη Γαλλία, και καταλήγει στις Άλπεις. Ο Καρλομάγνος (742–814 μ.Χ.), ιστορικώς, σηματοδοτεί την κυριαρχία των Φράγκων στη Δυτική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και την υποβάθμιση του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού εκεί. Ο Φράγκος βασιλέας Καρλομάγνος, παρ' ότι ήταν υιός και εγγονός Φράγκων βασιλέων, ήταν αναλφάβητος και σε μεγάλη ηλικία προσπάθησε να μάθει γραφή και ανάγνωση. Ωστόσο, είχε κοσμοκρατορικά ιδεώδη και γι' αυτό συγκέντρωσε λογίους στην αυλή του—οι οποίοι, ωστόσο, δεν γνώριζαν παρά ελάχιστα από τα στοιχεία της κλασικής ελληνικής σκέψης (κι αυτά μέσω ανακριβών μεταφράσεων και συνόψεων)—και επεδίωκε να δημιουργήσει σχολές (εξ ου και η γέννηση του 'Σχολαστικισμού' στη Δύση), ώστε να κυριαρχήσει πολιτιστικά στην

Ευρώπη. Στο πλαίσιο του πολιτιστικού ιμπεριαλισμού του, ο Καρλομάγνος όριζε επισκόπους με δικές του κυρίως, παρά παπικές, αποφάσεις, απαιτούσε αυτοί να αναλαμβάνουν καθήκοντα που θα άρμοζαν σε κοσμικούς άρχοντες και καθιέρωσε την παράδοση της ανάμιξης των αυτοκρατόρων, μέσω πολύπλοκων ραδιουργιών, στην εκλογή παπών. Έτσι, δημιούργησε ένα ισχυρό και συγκεντρωτικό φραγκικό υπερκράτος. Αισθανόμενος άβολα απέναντι στη πολιτιστική λάμψη και πολιτικοοικονομική ισχύ της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (Βυζάντιο) και προωθώντας τα κοσμοκρατορικά και απολυταρχικά ιδεώδη του, ο αναλφάβητος ‘διαφωτιστής,’ σχολάρχης και βασιλέας των Φράγκων Καρλομάγνος διέταξε τους θεολόγους της Αυλής του (Αλκούινο και Θεοδούλφο), στο πλαίσιο της φραγκικής πολιτιστικής και θρησκευτικής διπλωματίας, να αναιρέσουν τις αποφάσεις της Ζ’ Οικουμενικής Συνόδου. Έτσι, κατ’ εντολή του Καρλομάγνου, εγράφησαν τα γνωστά βιβλία *Libri Carolini*, με τα οποία αναιρούνταν η Ζ’ Οικουμενική Σύνοδος. Το έτος 794, ο Καρλομάγνος συγκάλεσε, στη Φρανκφούρτη, Σύνοδο στην οποία συμμετείχαν οι επίσκοποι της επικράτειάς του, αναγνώσθηκαν τα *Libri Carolini* και εγκρίθηκε μια αναθεωρητική στάση προς τη Ζ’ Οικουμενική Σύνοδο. Επίσης, η δοξασία του “Filioque” (που σημαίνει ‘και εκ του Υιού,’ αναφορικά με την εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος) αναπτύχθηκε στους θεολογικούς κύκλους του Καρλομάγνου, παρά την αντίδραση των Ρωμαίων παπών Αδριανού Α’ και Λέοντος Γ’, διότι, μέσω της καινοτόμου (εν προκειμένω αντορθόδοξης) διδασκαλίας του “Filioque,” ο Καρλομάγνος φιλοδοξούσε να καταδείξει την υποτιθέμενη θεολογική υπεροχή των Φράγκων έναντι των Βυζαντινών. Αυτά τα ζητήματα μελετώ σε βάθος στη *Μεθεξιολογία* μου, όπου εξηγώ τη σημασία, τις συνέπειες και τις προεκτάσεις τους.

- (ii) *Πρωσική Ευρώπη*: επίκεντρό της είναι η Πολωνία. Η Πρωσία υπήρξε κυρίως Προτεσταντικό βασίλειο υπό τον δυναστικό Οίκο των Χοχέντσολερν (Hohenzollern, 1415–1918). Η Πρωσία είναι η κοιτίδα του πολιτεύματος της “πεφωτισμένης δεσποτείας,” αρχετυπικός εκπρόσωπος και θεμελιωτής του οποίου ήταν ο βασιλέας Φρειδερίκος Β’ της Πρωσίας (Friedrich II, 1712–86), ο επικαλούμενος και Μέγας, ο οποίος βασίλευσε στην Πρωσία από το 1740 ως το 1786 και ήταν μέλος του Οίκου των Χοχέντσολερν. Οι “πεφωτισμένοι μονάρχες,” σε αντιδιαστολή προς τους προνεωτερικούς μονάρχες, αξιοποιούσαν αρχές του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και ειδικώς την πίστη των ρασιοναλιστών Διαφωτιστών στην κυριαρχία της λογικής, ώστε, επί τη βάσει σκληρών λογικών δομών και συλλογισμών, να θεμελιώσουν την εξουσία τους, προβάλλοντας τους εαυτούς τους ως φορείς και θεματοφύλακες της λογικής ορθότητας και της ενότητας του κράτους. Στη *Μεθεξιολογία* μου, εξηγώ τη διαφορά της Πλατωνικής θεωρίας των ιδεών και της κλασσικής ελληνικής θεωρίας της λογικής από τον μεσαιωνικό και τον νεωτερικό δυτικοευρωπαϊκό ρασιοναλισμό.
- (iii) *Βυζαντινή Ευρώπη*: περιλαμβάνει τις περιοχές που, ιστορικά βρέθηκαν υπό την κυρίαρχη πνευματική και πολιτική επίδραση της Ανατολικής

Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (κυρίως, δηλαδή, τα Βαλκάνια και μεγάλο μέρος της Ουκρανίας και της Ρωσίας). Στη *Μεθεξιολογία* μου, διαυγάζεται συστηματικώς και σε βάθος η πνευματική ταυτότητα του βυζαντινού πολιτισμού και καθίσταται σαφής η διαφορά του από τους άλλους ευρωπαϊκούς γεωπολιτιστικούς χώρους. Στις 13 Απριλίου 1204, η Κωνσταντινούπολη αλώθηκε από τις ληστρικές ορδές των Σταυροφόρων της Δ' Σταυροφορίας και, ως εκ τούτου, η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία διαμελίστηκε. Πρώτος Φραγκολατίνος αυτοκράτορας της Κωνσταντινουπόλεως αναδείχθηκε και επιβλήθηκε ο Βαλδουίνος κόμης της Φλάνδρας (Baldwin IX Count of Flanders) και, εν συνεχεία, στον ιστορικό ελλαδικό χώρο, δημιουργήθηκαν νέα σταυροφορικά κράτη υποτελή στον Φραγκολατίνο αυτοκράτορα της Κωνσταντινουπόλεως: το Βασίλειο της Θεσσαλονίκης, το Δουκάτο των Αθηνών και το Πριγκιπάτο της Αχαΐας. Το Βασίλειο της Θεσσαλονίκης παραχωρήθηκε στον Φράγκο αρχηγό της Δ' Σταυροφορίας, μαρκήσιο Βονιφάτιο του Μοντεφράτ (Boniface of Montferrat), ο οποίος, στη συνέχεια, προελαύνοντας στη Θεσσαλία και στη Στερεά Ελλάδα, διένειμε τις περιοχές που κατελάμβανε στους συνεργάτες ιππότες του, οι οποίοι τον ακολουθούσαν στη Δ' Σταυροφορία. Στα τέλη του 1204, ο Βονιφάτιος του Μοντεφράτ κατέλαβε την Αθήνα και οι Φράγκοι επιδόθηκαν στη λεηλασία της πόλης: συλλήθηκε ο Ναός της Παναγίας της Αθηνιώτισσας στον Παρθενώνα και καταστράφηκε η μητροπολιτική βιβλιοθήκη με τα πολύτιμα χειρόγραφα, την οποία είχε δημιουργήσει ο Μητροπολίτης Μιχαήλ Χωνιάτης, ο οποίος, όπως και πολλοί άλλοι Αθηναίοι, εγκατέλειψαν τη φραγκοκρατούμενη Αθήνα. Το 1205, οι Φράγκοι κατακτητές δημιούργησαν το Δουκάτο των Αθηνών, το οποίο ήταν ένα κρατίδιο με έδρα αρχικώς τη Θήβα και αργότερα την Αθήνα και διατηρήθηκε ως την κατάληψη των Αθηνών από τους Τούρκους, το 1456. Με άλλα λόγια, επί περισσότερα από διακόσια πενήντα έτη, οι Αθηναίοι έζησαν ως υπόδουλοι των Φράγκων. Επίσης, η Λατινική Αυτοκρατορία της Κωνσταντινουπόλεως διατηρήθηκε από το 1204 ως το 1261, οπότε η Αυτοκρατορία της Νικαίας (ιδρυθείσα από τον Θεόδωρο Λάσκαρη) κατόρθωσε να απελευθερώσει την Κωνσταντινούπολη από τους παπικούς Σταυροφόρους και, σταδιακώς, να ανασυστήσει ένα σημαντικό μέρος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Η στρατιωτική και πνευματική αντιπαράθεση μεταξύ των Βυζαντινών και των Φραγκολατίνων ώθησε Έλληνες πνευματικούς και πολιτικούς ηγέτες του Βυζαντίου, όπως ο φιλόσοφος και αρχιερέας Γρηγόριος ο Παλαμάς (1296–1359) και ο Βυζαντινός αυτοκράτορας και ιστορικός Ιωάννης ΣΤ' Καντακουζηνός, να μελετήσουν εμβριθώς και να διατυπώσουν ρητώς την ιδιαιτερότητα της βυζαντινής πνευματικότητας και να υπερασπιστούν με μεγάλη θέρμη και μεθοδολογική αυστηρότητα την ησυχαστική παράδοση του Βυζαντίου έναντι της σχολαστικής Δύσεως. Στη *Μεθεξιολογία* μου, όλα αυτά τα φιλοσοφικά και θεολογικά ζητήματα μελετώνται συστηματικώς και εξηγούνται ο μεσαιωνικός πόλεμος των πολιτισμών καθώς και οι συνέπειες και οι προεκτάσεις του.

Στη διάρκεια του εικοστού αιώνα και μετά από τους δύο Παγκοσμίους Πολέμους, η τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και μετέπειτα Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), πέρα από την οικονομική της διάσταση, επεδίωξε να ενώσει την Καρολίγγεια Ευρώπη, την Πρωσική Ευρώπη και τη Βαλκανική Ευρώπη υπό μια φραγκική πολιτιστική και πολιτικοοικονομική επικυριαρχία. Συνεπώς, εγγενής στο εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι και ένας πολιτιστικός ανταγωνισμός, ένας λανθάνων πλην σημαντικός και κρίσιμος πόλεμος των πολιτισμών, τη σημασία του οποίου ως άρρηκτο κομμάτι της γεωπολιτικής ανάλυσης έχει θέσει με δραματικούς τόνους ο Σάμιουελ Χάντινγκτον (Samuel Huntington), καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Harvard, στο βιβλίο του με τίτλο *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών (The Clash of Civilizations, New York: Simon and Schuster, 1996)*. Στο τεύχος του Σεπτεμβρίου 1993 του περιοδικού *Foreign Affairs*, δημοσιεύθηκε το άρθρο του Χάντινγκτον με τίτλο “The Chash of Civilizations?” Σε εκείνο το άρθρο του, ο Χάντινγκτον ισχυρίστηκε ότι “το βελούδινο παραπέτασμα της κουλτούρας έχει αντικαταστήσει το σιδηρούν παραπέτασμα της ιδεολογίας ως η κρίσιμη διαχωριστική γραμμή στην Ευρώπη” και όρισε την ιστορική ‘Δύση,’ δηλαδή, εννοιολόγησε τη ‘δυτικότητα,’ ως εκείνη τη γεωπολιτιστική περιοχή η οποία ιστορικά προσδιορίζεται από τον μεσαιωνικό σχολαστικισμό (ήτοι, το πολιτιστικό έργο του Καρλομάγνου και γενικώς της Καρολίγγειας Ευρώπης), τον Ρωμαιοκαθολικισμό (ως επί το πλείστον φραγκικό/σχολαστικό δημιούργημα), τον Προτεσταντισμό (ένα ακόμη, ως επί το πλείστον, φραγκικό δημιούργημα) και τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό (στον οποίο καθοριστικό ρόλο έπαιξαν ο φραγκικοί και ο πρωσικοί παράγοντες). Την ιστορική εξέλιξη και το περιεχόμενο αυτών των ρευμάτων μελετώ και αναλύω συστηματικώς στη *Μεθεξιολογία* μου.

Αρχήθεν, το εγχείρημα της ΕΟΚ έδειξε ότι, στον πυρήνα του, ήταν ένα φραγκικό νεοαυτοκρατορικό σχέδιο, το οποίο, με τον τρόπο του, αποτελεί ιστορική συνέχεια της Συνθήκης του Βερντέν (Treaty of Verdun) του 843 μ.Χ. (με την οποία οργανώθηκαν για πρώτη φορά τα βασίλεια της Καρολίγγειας Ευρώπης και οι μεταξύ τους σχέσεις). Η Καρολίγγεια πολιτιστική αναφορά των φραγκικών ελίτ του εικοστού αιώνα κατέστη εμφανής, μεταξύ άλλων, και από τη θέσπιση του Βραβείου Καρλομάγνος, του οποίου η επίσημη γερμανική ονομασία είναι “Internationaler Karlspreis der Stadt Aachen.” Αυτό το βραβείο απονέμεται ετησίως, από το 1950, από την πόλη του Άαχεν και τιμά τον Καρλομάγνο και την Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία του γερμανικού έθνους. Μεταξύ των προσώπων που έχουν λάβει το Βραβείο Καρλομάγνος, περιλαμβάνονται τα εξής: ο Ζαν Μονέ (Jean Monnet) το 1953, ο Κόνραντ Αντενάουερ (Konrad Adenauer) το 1954, ο Ρομπέρ Σουμάν (Robert Schuman) το 1958, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής το 1978, ο Χένρι Κίσιντζερ (Henry Kissinger) το 1987, ο Ζακ Ντελόρ (Jacques Delors) το 1992, ο Τόνι Μπλερ (Tony Blair) το 1999, η Άνγκελα Μέρκελ (Angela Merkel) το 2008, ο Ντόναλντ Τουσκ (Donald Tusk) το 2010 και ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε (Wolfgang Schäuble) το 2012. Μάλιστα, στις εγκαταστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (δηλαδή, του εκτελεστικού οργάνου της ΕΟΚ/ΕΕ), υπάρχει και έχει ιδιαίτερη σημειολογική αξία η “Αίθουσα Καρλομάγνος,” και, τον Απρίλιο του 2008, η οργανωτική επιτροπή του Βραβείου Καρλομάγνος και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δημιούργησαν από κοινού ένα νέο “Ευρωπαϊκό Βραβείο Νεολαίας Καρλομάγνος” (European Charlemagne Youth Prize). Επίσης, ο πρώτος πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της τότε ΕΟΚ (νυν ΕΕ) ήταν ένας Γερμανός Ναζί, ο Βάλτερ Χάλσταϊν (Walter Hallstein), ο οποίος κατείχε αυτήν την ανώτατη διοικητική θέση της ΕΟΚ από

το 1958 μέχρι το 1967. Ο Βάλτερ Χάλσταϊν ήταν διαπρεπής καθηγητής Νομικής στη ναζιστική Γερμανία και μάλιστα, στις 23 Ιανουαρίου 1939, είχε δώσει μια διάλεξη περί κοινού Ευρωπαϊκού Δικαίου υπό γερμανική ηγεσία, στην οποία, μεταξύ άλλων, ισχυρίστηκε ότι “ένας από τους σημαντικότερους νόμους [στις κατεχόμενες από τη Γερμανία χώρες] είναι ο ‘Προστατευτικός Νόμος περί Γερμανικού Αίματος και Τιμής.’”

Ένα αποφασιστικώς μεγάλο μέρος των κυριάρχων φραγκικών ελίτ αποτελείται από συνειδητοποιημένους πολιτιστικούς αντιπάλους της αυθεντικής Ελληνορθόδοξης πνευματικότητας και γενικώς της Βυζαντινής Ευρώπης, οι οποίοι μάλιστα εκφράζουν τις θέσεις τους δημοσίως. Ιδού μια χαρακτηριστική ομολογία και ανάλυση των σχεδίων της αντιβυζαντινής φραγκικής ελίτ: στη γαλλική εφημερίδα *Le Monde*, στις 19 Νοεμβρίου 2014, ο αρθρογράφος Arnaud Leparmentier δημοσίευσε άρθρο του υπό τον τίτλο “Une Union européenne trop orthodoxe,” στο οποίο υποστηρίζει, κατά λέξη, τα εξής: Πρώτον, “ο χάρτης των θρησκειών στη Γηραιά Ήπειρο είναι εντυπωσιακός. Ενώ ο Καθολικοπροτεσταντικός κόσμος μοιάζει αγκιστρωμένος επάνω στη νεωτερικότητα, η Ορθοδοξία (Ορθόδοξος Χριστιανικός κόσμος) μοιάζει έντονα με τον χάρτη των προβλημάτων μας” (σχόλιο: δηλαδή, αυτό το άρθρο υποστηρίζει ότι η Ορθοδοξία είναι ένα μείζον πρόβλημα της Ευρώπης, μια πηγή προβλημάτων της Ευρώπης, ένας από τους σοβαρότερους ‘πονοκεφάλους’ της Δύσεως). Δεύτερον, το ίδιο άρθρο συνεχίζει ως εξής: “Εκκινώντας από τη Μόσχα και τη Ρωσία, συμπεριλαμβάνοντας την Ουκρανία και κατευθυνόμενοι διαμέσου των Βαλκανίων όπου βρίσκονται η Ρουμανία, η Βουλγαρία και η Σερβία, καταλήγουμε στην Ελλάδα. Η Ρωσία του Πούτιν απειλεί την ειρήνη τη στιγμή κατά την οποία αναγνωρίζουμε ότι η Ευρώπη έχει ως πεμπτουσία της ιστορικής της αποστολής ήδη από την διακήρυξη Σουμάν, το 1950, να καταστήσει τον πόλεμο υλικώς αδύνατο” (σχόλιο: δηλαδή, σύμφωνα με αυτήν την επισήμανση, η Δύση, ιδρύοντας την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, η οποία ήταν το πρώτο στάδιο της μετέπειτα ΕΕ, έθεσε υπό γαλλογερμανική κυριαρχία τις πηγές της στρατιωτικής βιομηχανίας και της μεταποίησης γενικότερα και, με αυτόν τον τρόπο, αφενός απέτρεψε τη δυνατότητα γαλλογερμανικού πολέμου, δηλαδή, επέφερε μια τάξη στις εσωτερικές υποθέσεις των Γερμανοφράγκων και των Γαλλοφράγκων, αφετέρου ενίσχυσε τον ευρωατλαντικό πόλο). Τρίτον, στο ίδιο άρθρο, διαβάζουμε τα εξής: “Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ειρήνη, η Συνθήκη του Σένγκεν και το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα απειλούνται από τους Ορθόδοξους κληρικούς . . . Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια δυτική κατασκευή, πάνω απ’ όλα φραγκογερμανική, θεμελιωμένη επάνω στη γη της παλαιάς Καρολίγγειας Αυτοκρατορίας.”

Ο φραγκικός αυτοκρατορικός χαρακτήρας της ΕΟΚ/ΕΕ αναδείχθηκε και προβλήθηκε συστηματικώς και επισήμως μέσω διαφόρων ιστορικών με τους οποίους, προς τον σκοπό αυτόν, έχει, σε διάφορες περιόδους, συνεργαστεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου, μέσω της χειραγώγησης της συγγραφής της ιστορίας, να καθιερώσει μια συγκεκριμένη εννοιολόγηση της ‘ευρωπαϊκότητας’ και να διαμορφώσει μια συγκεκριμένη ευρωπαϊκή ταυτότητα. Για παράδειγμα, στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν ο Ζακ Ντελόρ (Jacques Lucien Jean Delors), έλαβε χώρα το λεγόμενο “σχέδιο Ντελούς/Ντιροζέλ” (Delouche/Duroselle project), στο πλαίσιο του οποίου οι ιστορικοί Φρεντερίκ Ντελούς (Frédéric Delouche) και Ζαν-Μπαπτίστ Ντιροζέλ (Jean-Baptiste Duroselle), μαζί με μια ομάδα άλλων ιστορικών που

εργάζονταν υπό την εποπτεία τους, συνέγραψαν, με μαχητικό τρόπο, μια σειρά βιβλίων τα οποία αφενός προωθούν την ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης στο πλαίσιο ενός φραγκικού νεοαυτοκρατορικού ιδεώδους, αφετέρου καλλιεργούν ευθέως την πεποίθηση ότι οι πνευματικές ρίζες της ΕΟΚ/ΕΕ βρίσκονται στο έργο του Καρλομάγνου και στη γενικότερη ιστορία της Καρολίγγειας Ευρώπης, ενώ περιφρονούν και απορρίπτουν επιδεικτικά τον ελληνικό μεσαίωνα, δηλαδή, την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (βλ. Oriane Calligaro, *Negotiating Europe: EU Promotion of Europeanness since the 1950s*, New York: Palgrave Macmillan, 2013, σελ. 63). Μάλιστα, επί προεδρίας Ντελόρ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προώθησε την ιδέα ότι το βιβλίο *Ευρώπη: Μια Ιστορία των Λαών της* που συνεγράφη από τον Ντιροζέλ μαζί μια ομάδα άλλων ιστορικών υπό την εποπτεία του θα έπρεπε να αποτελέσει τη βάση για τη σύνταξη των σχολικών βιβλίων ιστορίας σε όλες τις χώρες-μέλη της τότε ΕΟΚ (βλ. Jean-Baptiste Duroselle, *Europe: A History of Its Peoples*, μτφρ. Richard Mayne, London: Viking, 1990).

Ο Βρετανός πολιτικός αναλυτής και ερευνητικός δημοσιογράφος Κρίστοφερ Στόρι (Christopher Story)—συγγραφικό ψευδώνυμο του Έντουαρντ Χαρλ (Edward Harle), ο οποίος διετέλεσε συνεργάτης της Βρετανίδας πρωθυπουργού Μάργκαρετ Θάτσερ (Margaret Thatcher)—έχει επισημάνει ότι, σε αντίθεση με ό,τι πιστεύεται συνήθως, στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Συμμαχικές Δυνάμεις δεν κέρδισαν ακριβώς τον πόλεμο, αλλά εξόντωσαν τον Χίτλερ και έτσι, προσωποποιώντας τον πόλεμο, θεώρησαν ότι τον κέρδισαν (βλ. Christopher Story, “EU Corruption,” ομιλία του στο Λονδίνο, στο πλαίσιο του συνεδρίου “Lawful Rebellion,” του British Constitution Group, BBC5 TV, 31 Οκτωβρίου 2009). Όμως, επισημαίνει ο Στόρι, τα πράγματα δεν είχαν έτσι, διότι, το 1941, στο συνέδριο του Βανζί (Wannsee Conference), η διανοήση των Ναζί διαπίστωσε ότι η Γερμανία μπορεί να έχανε τον πόλεμο και, γι’ αυτό, απέστειλε μια ομάδα εκ των ικανοτέρων αναλυτών των Ναζί στη Μαδρίτη, όπου, το 1942, ίδρυσαν μια δεξαμενή σκέψης με την ονομασία “Γερμανικό Γεωπολιτικό Κέντρο,” με σκοπό να αναπτύξουν μια στρατηγική δράσης σε περίπτωση που η ναζιστική Γερμανία θα έχανε στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Το εν λόγω Γερμανικό Γεωπολιτικό Κέντρο διαμόρφωσε μια μακρά στρατηγική εξαπάτησης του αντιπάλου, την οποία εξέθεσε για πρώτη φορά στο πλαίσιο ενός σεμιναριακού εγχειριδίου με τον εύλωτο τίτλο “Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα,” το οποίο εκδόθηκε το 1942 στο Βερολίνο (βλ. Christopher Story, *The European Union Collective: Enemy of Its Member States*, London: Edward Harle Ltd, 1997). Όπως επισημαίνει ο Κρίστοφερ Στόρι, στο βιβλίο του *The European Union Collective*, το σημαντικότερο όπλο των Ναζί και γενικότερα των πανγερμανιστών εναντίον της Μεγάλης Βρετανίας έχει υπάρξει αυτό που ο Στόρι αποκαλεί “κολεκτίβα της Ευρωπαϊκής Ένωσης” και το σημαντικότερο όπλο των Ναζί και γενικότερα των πανγερμανιστών εναντίον των ΗΠΑ έχει υπάρξει η γερμανική διείσδυση στις μυστικές υπηρεσίες και στο υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ.

Είναι αλήθεια ότι η Μεγάλη Βρετανία, παρ’ ότι υπέστη ισχυρές επιδράσεις από τον φραγκικό παράγοντα (κυρίως μέσω του Προτεσταντισμού και μέσω της γερμανικής Ανοβεριακής Δυναστείας, η οποία διαδέχθηκε τη σκωτοαγγλική Δυναστεία των Στιούαρτ στον βρετανικό Θρόνο, το 1714), πάντοτε έθετε ενστάσεις και εμπόδια στον φραγκικό ιμπεριαλισμό και, τόσο για πολιτικούς όσο και για γεωπολιτικούς και γεωστρατηγικούς λόγους, η Μεγάλη Βρετανία διαφοροποιείται σημαντικά από την

ηπειρωτική Ευρώπη. Επίσης, υφίσταται μια διαλάθουσα πλην σημαντική, συμβολικώς και γεωπολιτιστικώς, σχέση μεταξύ της Αγγλίας και του Βυζαντίου, εφόσον ο Μέγας Κωνσταντίνος (Flavius Valerius Aurelius Constantinus)—ο οποίος ήταν Ρωμαίος αυτοκράτορας από το 306 μ.Χ. έως το 337 μ.Χ., και, το 330 μ.Χ., μετέφερε την πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη (“Νέα Ρώμη”)—ανακηρύχθηκε Ρωμαίος αυτοκράτορας το 306 μ.Χ. στην αγγλική πόλη Υόρκη κι έτσι, κατά κάποιον τρόπο, το μεσαιωνικό Βυζάντιο έχει, δια του Μεγάλου Κωνσταντίνου, κάποιους βαθείς δεσμούς με την Υόρκη της Αγγλίας. Επίσης, όταν ο Νορμανδός Γουίλλιαμ Α΄, γνωστός και ως Γουίλλιαμ ο Κατακτητής (William the Conqueror) κατέλαβε την Αγγλία και βασιλεύσε σε αυτήν από το 1066 μέχρι και τον θάνατό του το 1087, Άγγλοι φυγάδες κατέφυγαν στην Κωνσταντινούπολη, πολέμησαν στο πλευρό του Βυζαντινού Στρατού εναντίον βαρβάρων επιδρομέων και τιμήθηκαν από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ Κομνηνό.

Η ερευνητική εργασία που διεξήγαγα για τη διαμόρφωση της φιλοσοφίας που ονόμασα μεθεξιολογία και για την ολοκλήρωση αυτού του συγγράμματος καθώς και η εργασία μου στο πεδίο της νοοπολιτικής (noopolitics) με βοήθησαν να σκεφθώ ότι, με βάση τον βυζαντινό πολιτισμό, μπορεί να νοηθεί και να συγκροτηθεί ένα γεωπολιτιστικό τόξο—το οποίο αποκαλώ “Κωνσταντινικό”—κύριοι κόμβοι του οποίου είναι η Ελλάδα ως κοιτίδα του βυζαντινού πολιτισμού, η Αγγλία και ειδικώς η Υόρκη, όπου ανακηρύχθηκε αυτοκράτορας ο Μέγας Κωνσταντίνος, ιδρυτής του μεσαιωνικού Βυζαντίου και της Νέας Ρώμης, ήτοι της Κωνσταντινουπόλεως, και η Ρωσία ως η χώρα η οποία αναδέχθηκε και υιοθέτησε τον βυζαντινό Χριστιανισμό και γενικότερα πολλά στοιχεία του βυζαντινού πολιτισμού και, δια του Ρωσορθοδόξου Πατριαρχείου, διατήρησε σημαντικά στοιχεία της βυζαντινής Χριστιανικής πνευματικότητας μετά από την πτώση της Κωνσταντινουπόλεως. Ωστόσο, όπως συνοπτικώς επισημαίνω στο παρόν σύγγραμμά μου, και οι τρεις αυτοί κόμβοι είναι πλέον πνευματικώς υπονομευμένοι.

Στους νεωτέρους χρόνους, η αποκοπή της Μεγάλης Βρετανίας από τη μεγάλη ρωμαϊκή παράδοση και μια ραγδαία υποβάθμιση της βρετανικής παιδείας προκλήθηκαν από τον Πρεσβυτεριανό δικτάτορα Όλιβερ Κρόμγουελ (Όλιβερ Κρόμγουελ), ο οποίος, το 1649, στο όνομα μιας κίβδηλης ελευθερίας, εκτέλεσε τον Βρετανό βασιλέα Κάρολο Α΄ και επέβαλε μια πουριτανική χούντα, στο πλαίσιο της οποίας μάλιστα, προκειμένου να ελέγχει και να λογοκρίνει άμεσα το εκπαιδευτικό σύστημα, ο Κρόμγουελ, το 1651, επέβαλε τον εαυτό του ως καγκελάριο του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Στην Αγγλία του δεκάτου εβδόμου αιώνα, η Δυναστεία των Στιούαρτ, από τη μια πλευρά υποστήριζε την ελευθερία της συνείδησης και την ανάπτυξη της φιλοσοφίας και της επιστήμης, αλλά, από την άλλη πλευρά, δεν είχε κατανοήσει ότι τόσο η κοινωνική και οικονομική ωρίμανση και ενδυνάμωση της αστικής τάξης όσο και η ανάπτυξη της φιλοσοφίας και της επιστήμης ωθούν μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας να επιδιώκουν τη δυναμική συμμετοχή τους στο πολιτικό σύστημα. Ο βασιλέας Κάρολος Α΄ δεν μπόρεσε να βρει μια νέα πολιτική ισορροπία και γι’ αυτό εκθρονίστηκε από το πραξικόπημα του Κρόμγουελ. Η Αγγλία έζησε υπό τη σκληρή δικτατορία και τις πουριτανικές διαταγές του Κρόμγουελ καθ’ όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1650. Η δικτατορία του Κρόμγουελ επέβαλε βασανιστήρια, εξορίες και κατασχέσεις περιουσιών σε βάρος των διαφωνούντων, έθεσε περιορισμούς στις διασκεδάσεις, τα παιχνίδια και τα αθλήματα, έκλεισε θέατρα και ξενοδοχεία,

ποινικοποίησε τη μοιχεία με την ποινή του θανάτου, κατέστειλε την πανεπιστημιακή ελευθερία και στέρησε από τους πολίτες την ελευθερία του λόγου. Γενικώς, στην Αγγλία, απλώθηκε ανασφάλεια στους πολίτες, καθώς κάθε απρόσεκτη συγκέντρωση ανθρώπων θα μπορούσε να κατηγορηθεί από τις δυνάμεις του καθεστώτος ως συνωμοσία κατ' αυτού και ο Στρατός είχε τη δυνατότητα να επιβάλλει εξοντωτικά πρόστιμα κατά βούληση.

Η πολιτική του Κρόμγουελ και του κόμματος των Ουίγων (Whigs), σε συνδυασμό με τον Νόμο περί Διαδοχής (Act of Settlement), που ψήφισε το Βρετανικό Κοινοβούλιο το 1701, άνοιξαν τον δρόμο στην ανάρρηση του γερμανικού Προτεσταντικού βασιλικού Οίκου του Ανόβερου στον βρετανικό Θρόνο. Το 1713, ο Γεώργιος, Εκλέκτορας του Ανόβερου της Γερμανίας, ήρθε, μετά από πρόσκληση του Κοινοβουλίου του Γουεστμίνστερ, για να στεφθεί βασιλέας Γεώργιος Α' της Μεγάλης Βρετανίας. Έτσι, έγινε ο πρώτος στη σειρά από τη δυναστεία των Ανοβεριανών, η οποία ακολούθησε εκείνες των Στιούαρτ και της Οράγγης, και επιδόθηκε στην εξάλειψη των ισχυρών Ιακωβιτικών στοιχείων (δηλαδή, εκείνων που υποστήριζαν την παλινόρθωση του βασιλέα Ιακώβου Β' του βασιλικού Οίκου των Στιούαρτ στον βρετανικό Θρόνο). Οι υποστηρικτές των Στιούαρτ, αντίπαλοι του Γεωργίου Α', ανήκαν κυρίως στο κόμμα των Τόρηδων (Tories).

Με τις ανωτέρω επισημάνσεις μου, δεν θέλω να υποβαθμίσω τα φιλοκοινοβουλευτικά αιτήματα του Κρόμγουελ και των οπαδών του· κάθε άλλο, μάλιστα. Αυτό που θέλω να τονίσω είναι ότι το πολιτιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ετέθησαν τα φιλοκοινοβουλευτικά αιτήματα του Κρόμγουελ και των οπαδών του καθώς και ο τρόπος με τον οποίο εξελίχθηκε το καθεστώς του Κρόμγουελ ήταν ιδιαίτερος πεπλανημένα πνευματικώς και ατελέσφορα πολιτικώς, εφόσον απέτυχαν να δομήσουν μια υγιή και εύρυθμη αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία. Μετά από τη δικτατορία του Κρόμγουελ, το βρετανικό κοινωνικό σύστημα υπονομεύθηκε περαιτέρω από μια δόλια συμμαχία μεταξύ ενός τραπεζικού καρτέλ που εκπροσωπούσαν από τον πάπα Ιννοκέντιο ΙΑ', του πρίγκιπα Γουίλλιαμ της Οράγγης (William of Orange), αρχιδικαστή των Κάτω Χωρών, και μιας διοικητικής ελίτ της Αγγλικανικής Εκκλησίας. Το 1685, επειδή ο Κάρολος Β' της Αγγλίας πέθανε χωρίς να αφήσει διάδοχο, τον διαδέχθηκε στον Θρόνο ο αδελφός του, δούκας της Υόρκης, ο οποίος έγινε ο βασιλέας Ιάκωβος Β' της Αγγλίας, όντας ταυτόχρονα και "Ιάκωβος Ζ'" των Σκότων. Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του, στην Αγγλία, εκδηλώθηκαν σημαντικές θρησκευτικές έριδες, κυρίως λόγω των κινημάτων των Κουακέρων και των Πρεσβυτεριανών, οι οποίοι αποκτούσαν μεγάλη απήχηση στις αγροτικές περιοχές, συχνά υπερβαίνοντας σε αριθμό τα μέλη της Αγγλικανικής Εκκλησίας. Επίσης, ήταν λίγος ο χρόνος που, λόγω της Παλινόρθωσης των Στιούαρτ, η Αγγλία είχε γίνει επίσημα Ρωμαιοκαθολικό κράτος, αν και οι Ρωμαιοκαθολικοί δεν υπερέβαιναν το 15% του Χριστιανικού πληθυσμού της χώρας. Ωστόσο, η πολιτική του Καρόλου Β' όσο και του Ιακώβου Β' βασιζόταν στην αρχή της θρησκευτικής ανοχής, και, μετά από την τυραννία του Κρόμγουελ, η θρησκευτική πολιτική των Στιούαρτ ικανοποιούσε τους πάντες, Χριστιανούς διαφόρων δογμάτων και Εβραίους, εκτός από την Αγγλικανική Εκκλησία. Στις 4 Απριλίου 1687, ο Ιάκωβος Β' εξέδωσε μια Διακήρυξη για την Ελευθερία της Συνείδησης, στην οποία, μεταξύ άλλων, έγραφε: "Η συνείδηση δεν πρέπει να περιορίζεται, ούτε οι άνθρωποι να εξαναγκάζονται σε θέματα θρησκείας . . . ρητώς επιφορτίζουμε και διατάσσουμε όλους τους αγαπημένους υπηκόους μας

ελευθέρως να συναντώνται και να υπηρετούν τον Θεό, με τον δικό τους τρόπο και τη δική τους μέθοδο.” Επίσης, ο Ιάκωβος Β΄ προσπάθησε να ανακαλέσει τους δεσμευτικούς νόμους Test Acts του 1673 και του 1678, οι οποίοι υποχρέωναν όσους είχαν δημόσιο αξίωμα να ανήκουν στην Εκκλησία της Αγγλίας. Αυτή η πράξη του Ιακώβου Β΄ θεωρήθηκε ότι αποτελούσε υπονόμηση των προνομίων του Αγγλικανικού κλήρου και παροχή δυνατότητας στον λαό να επιλέγει θρησκευτικό δόγμα χωρίς το Κοινοβούλιο να μπορεί να ασκήσει οποιονδήποτε έλεγχο. Το όραμα του Ιακώβου Β΄ για τη θρησκευτική ελευθερία και την κατάργηση των Test Acts έγινε πράξη στην Αγγλία μόλις στα τέλη του δεκάτου ενάτου αιώνα και στον ίδιο στοίχισε τον Θρόνο του.

Η μεγαλύτερη κόρη του Ιακώβου Β΄ είχε παντρευτεί τον πρίγκιπα Γουίλιαμ της Οράγγης. Ο Ιάκωβος Β΄ έτρεφε ελπίδες ότι αυτός ο γάμος θα εξασφάλιζε μια σημαντική εμπορική συμμαχία μεταξύ της Αγγλίας και της Ολλανδίας. Εκμεταλλευόμενος τη θρησκευτική αναταραχή που επικρατούσε στην Αγγλία, ο Γουίλιαμ διείδε την ευκαιρία να κυριαρχήσει στο βρετανικό εμπόριο ‘από μέσα.’ Με την έγκριση της Αγγλικανικής Εκκλησίας, ο Γουίλιαμ συγκέντρωσε μια στρατιωτική δύναμη εισβολής στην Αγγλία, σε μια χρονική περίοδο κατά την οποία το Κοινοβούλιο του Γουεστμίνστερ, στο Λονδίνο, είχε αρνηθεί να παραχωρήσει στον βασιλέα Ιάκωβο Β΄ τους οικονομικούς πόρους για να διατηρεί μόνιμο στρατό σε καιρό ειρήνης. Στις 5 Νοεμβρίου 1688, ο Γουίλιαμ της Οράγγης έκανε απόβαση με δύναμη περίπου 6.000 στρατιωτών στο Torbay της νοτιοδυτικής Αγγλίας και απείλησε τον Ιάκωβο Β΄ ότι, αν δεν υπέβαλε την παραίτησή του από τον Θρόνο, η ζωή της οικογένειάς του θα βρισκόταν σε κίνδυνο. Ο Ιάκωβος (μη γνωρίζοντας ότι η δεύτερη σύζυγός του Μαρία ντε Μοντίνια, μεταμφιεσμένη σε Ιταλίδα πλύστρα, και ο βρεφικής ηλικίας υιός τους είχαν προλάβει να φυγαδευτούν νύκτα από το Λονδίνο, στις 21 Δεκεμβρίου, και ότι ήδη ζούσαν ασφαλείς στο Ανάκτορο Germain-en-Layle στη Γαλλία υπό την προστασία του Γάλλου βασιλέα Λουδοβίκου) πέταξε τη βασιλική σφραγίδα στον Ποταμό Τάμεση και μετέβη στο Παρίσι, όπου έζησε στο Παλάτι των Στιούαρτ στο Σεν Ζερμέν.

Σχετικά με τον Γουίλιαμ της Οράγγης, είναι χρήσιμο να επισμάνουμε ότι, το 2002, η Ιταλίδα ερευνητική δημοσιογράφος και ιστορικός Ρίτα Μονάλντι (Rita Monaldi) και ο συνάδελφός της και σύζυγός της Φραντσέσκο Σόρτι (Francesco Sorti) συνέγραψαν ένα βιβλίο υπό τον τίτλο *Imprimatur*, το οποίο εκδόθηκε αρχικώς στα ιταλικά από τον ιταλικό εκδοτικό οίκο Mondadori και στη συνέχεια από άλλους εκδότες σε άλλες γλώσσες. Σε αυτό το βιβλίο τους, η Μονάλντι και ο Σόρτι αποκαλύπτουν ιστορικά στοιχεία που δείχνουν ότι ο πάπας Ιννοκέντιος ΙΑ΄ είχε συμμετάσχει στη χρηματοδότηση της ανατροπής του Ρωμαιοκαθολικού βασιλέα Ιακώβου Β΄ από τον Προτεστάντη Γουίλιαμ της Οράγγης, στο πλαίσιο της “Ενδοξης Επανάστασης,” το 1688. Αυτή η συνωμοσία μεταξύ του Ρωμαιοκαθολικού πάπα και του Γουίλιαμ της Οράγγης εναντίον του Βρετανού βασιλέα Ιακώβου Β΄ πραγματοποιήθηκε επειδή η οικογένεια του πάπα Ιννοκεντίου Β΄, οι Odescalchi (από το Κόμο της βόρειας Ιταλίας), ήταν μια ισχυρή τραπεζική δυναστεία η οποία είχε δανείσει τεράστια χρηματικά ποσά στον Γουίλιαμ της Οράγγης και ήθελε να αποπληρωθούν εκείνα τα δάνεια. Επίσης, ο πάπας Ιννοκέντιος Β΄ είχε έντονο πολιτικό ενδιαφέρον να αποτρέψει μια στρατηγική πολιτική συμμαχία μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας και της Γαλλίας, επειδή έκρινε ότι μια τέτοια συμμαχία θα αποδυνάμωνε την πολιτική επιρροή του Ρωμαιοκαθολικού πάπα στη διαχείριση των πολιτικών υποθέσεων της Ευρώπης και επειδή οι σχέσεις του

πάπα Ιννοκεντίου Β' με τον Γάλλο βασιλέα Λουδοβίκο ΙΔ', τον κύριο αντίπαλο του Γουίλιαμ της Οράγγης, ήταν άσχημες. Ενώ ο βασιλέας Ιάκωβος Β' ήταν προστάτης των επιστημών και ήθελε να επιβάλλει μια μοναρχία η οποία θα εξασφαλίζει έναν μεταφυσικώς θεμελιωμένο ανθρωπισμό, ο πάπας Ιννοκέντιος Β' και ο Γουίλιαμ της Οράγγης εκπροσωπούσαν μια χρηματοοικονομική ολιγαρχία, βασισμένη σε τράπεζες του Παπισμού και Εβραίων τοκογλύφων, σε συμμαχία με πολιτικώς φιλόδοξους Άγγλους Ουίγους αστούς και ευγενείς. Επίσης, ενώ οι Στιούαρτ ήταν προστάτες των επιστημών και της Royal Society (του σημαντικότερου ακαδημαϊκού οργανισμού της Μεγάλης Βρετανίας), οι Ουίγοι, δια των καθεστώτων του Γουίλιαμ της Οράγγης και του Κρόμγουελ, θέλησαν να διαχειριστούν τις μάξες μέσω της αμάθειας, της δεισιδαιμονίας και του Πουριτανισμού και να μεταφέρουν την πραγματική κοινωνική και πολιτική δύναμη, από τα χέρια των ευγενών, ως θεματοφυλάκων των παραδόσεων, καθώς και από τα χέρια των επιστημόνων και των φιλοσόφων, στα χέρια μιας ολιγαρχίας τραπεζιτών και των εμπόρων.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ο αγγλικός κόμβος του προαναφερθέντος βυζαντινού, ή, όπως το απεκάλεσα, “Κωνσταντινικού,” γεωπολιτιστικού τόξου υπονομεύθηκε και, τελικώς, αποκόπηκε από την έννοια και την παράδοση της ρωμαϊκότητας εξαιτίας των εξής παραγόντων: πρώτον, του εκφραγκισμού της Επισκοπής Ρώμης, ήτοι του Παπισμού ή Ρωμαιοκαθολικισμού (που εκκινεί, ιστορικώς, από τη στέψη του Καρλομάγνου ως αυτοκράτορα το 800 μ.Χ.), δεύτερον, της νορμανδικής εισβολής, τρίτον, του γερμανικού Προτεσταντισμού, τέταρτον, του Κρόμγουελ, και, πέμπτον, της Ανοβεριανής δυναστείας, η οποία κορυφώθηκε με το σκληρό, απάνθρωπο και ραδιούργο καθεστώς της βασίλισσας Βικτωρίας (1819–1901) και του υιού της Εδουάρδου Ζ' (ο οποίος ήταν ο μεγαλύτερος υιός της Βικτωρίας και του Πρίγκιπα Αλβέρτου του γερμανικού βασιλικού Οίκου των Σαξ Κόμπουργκ-Γκότα).

Εξήγησα, προηγουμένως, το πώς εξελίχθηκε, συν τω χρόνω, η πολιτιστική και πολιτική υπονόμευση και αλλοίωση της Αγγλίας, σε βαθμό που εξέπεσε της ρωμαϊκής πνευματικής κληρονομιάς, εγκλωβίστηκε στον Καλβινισμό και υποτάχθηκε οικονομικώς σε μια απάνθρωπη καπιταλιστική ολιγαρχία, ‘έμβλημα’ της οποίας υπήρξε η βρετανική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών (East India Company, EIC). Σχετικά με την υπονόμευση του ρωσικού κόμβου του προαναφερθέντος “Κωνσταντινικού” γεωπολιτιστικού τόξου και την αλλοτρίωση της Ρωσίας από την έννοια και την παράδοση της ρωμαϊκότητας, δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι πολλοί Ρώσοι τσάροι, παρ' ότι τυπικώς ήταν Ορθόδοξοι Χριστιανοί, αντί να ενστερνιστούν πλήρως τη ρωμαϊκότητα, συγκεκριμένα τη βυζαντινή πνευματική κληρονομία, υιοθέτησαν δυτικοευρωπαϊκά πολιτιστικά ρεύματα ή εξωχριστιανικές ευρασιατικές λατρείες και δεισιδαιμονίες. Για παράδειγμα, ο τσάρος Πέτρος ο Μέγας συμπαθούσε τον γερμανικό Προτεσταντισμό, η αυτοκράτειρα Αικατερίνη η Μεγάλη ήταν οπαδός του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και προστάτιδα του Τάγματος των Ιησουιτών και ο τσάρος Νικόλαος Β' περιβαλλόταν και επηρεαζόταν εντόνως από οριενταλιστές (όπως ο Σαμζαράν/Πιότρ Μπαντμάεφ και ο πρίγκιψ Έσπερ Ουχτόμσκι) και αποκρυφιστές τσαρλατάνους (όπως ο Ρασπούτιν).

Όπως εξηγώ στο παρόν σύγγραμμά μου, η βυζαντινή Χριστιανική θεολογία, ή, με άλλα λόγια, η ουσία της ανατολικής Ορθόδοξης Χριστιανικής θεολογίας, έχει ως οργανικό συστατικό της την κλασική ελληνική φιλοσοφία. Από την άλλη πλευρά, ο

σλαβικός κόσμος, ιδίως ο ρωσοσλαβικός κόσμος, υιοθέτησε τον βυζαντινό Χριστιανισμό απευθείας, χωρίς να έχει προηγουμένως ενσυνειδήτως αφομοιώσει την ελληνική φιλοσοφική προπαίδεια του βυζαντινού Χριστιανισμού. Έτσι, σε μεγάλη έκταση, υπήρξε μια σημαντική ποιοτική διαφοροποίηση μεταξύ της βυζαντινής Ελληνορθοδοξίας και της Σλαβορθοδοξίας, ιδίως της Ρωσίας: παρ' ότι, βεβαίως, έχουν κοινή δογματολογία, κοινή εκκλησιολογία και, εν πολλοίς, κοινό εκκλησιαστικό τυπικό, η Ελληνορθοδοξία, στην αυθεντική εκδοχή της, είναι εντόνως χρωματισμένη και ουσιαστικώς εφοδιασμένη με την ελληνική φιλοσοφική παράδοση, ενώ η Σλαβορθοδοξία συχνά εκδήλωσε σοβαρό έλλειμμα ως προς την ελληνική φιλοσοφική παιδεία και γι' αυτό έχει μια μακρά παράδοση ροπής προς τη δεισιδαιμονία, ευρασιατικά μυστικιστικά ρεύματα και τα δυτικοευρωπαϊκά φιλοσοφικά ρεύματα του ρομαντισμού, του γερμανικού ιδεαλισμού και του υπαρξισμού. Ειδικώς εκείνη η ρωσική εκδοχή της Ορθοδοξίας που εμπεριέχει στοιχεία των δυτικοευρωπαϊκών ρευμάτων του ρομαντισμού, του γερμανικού ιδεαλισμού και του υπαρξισμού—όπως συμβαίνει λ.χ. στις περιπτώσεις των Ρώσων διανοουμένων Βλαντίμιρ Σολοβιόφ (Vladimir Sergeyevich Solovyov), Σεργκέι Μπουλγκάκοφ (Sergei Nikolaevich Bulgakov) και Νικολάι Μπερντιάεφ (Nikolai Alexandrovich Berdyaev) καθώς και άλλων Ρώσων διανοουμένων που επηρεάστηκαν από αυτούς—έχει αυξημένη επίδραση στη Δύση και, πάντως, γίνεται ευκολότερα κατανοητή από το νεωτερικό Δυτικό υποκείμενο σε σύγκριση με την αυθεντική βυζαντινή Ορθοδοξία, διότι, στην προαναφερείσα περίπτωση της ρωσικής Ορθοδοξίας που είναι μεμειγμένη με ρομαντισμό και υπαρξισμό, το νεωτερικό Δυτικό υποκείμενο αναγνωρίζει κάτι που είναι πολιτιστικώς βαθιά 'δικό του,' εν αντιθέσει προς τη φιλοσοφία και τη θεολογία των μεσαιωνικών Ελλήνων Εκκλησιαστικών Πατέρων, η οποία εκπροσωπεί έναν πνευματικό κόσμο διαφορετικό τόσο από τη μεσαιωνική όσο και από τη νεωτερική δυτική διάνοηση.

Στη διάρκεια του εικοστού αιώνα, τα πνευματικά προβλήματα, ειδικώς το έλλειμμα ελληνικής φιλοσοφικής επιγνώσεως και παιδείας, που χαρακτηρίζουν τη ρωσική Ορθοδοξία επιδεινώθηκαν από την πολιτική του σοβιετικού καθεστώτος, το οποίο όχι μόνο ήταν αντιχριστιανικό, αλλά και μετέτρεψε το Πατριαρχείο Μόσχας σε εργαλείο και βραχίονα των μυστικών υπηρεσιών του σοβιετικού καθεστώτος. Κατ' αρχάς, αξίζει να σημειωθεί ότι, στα τέλη της δεκαετίας του 1940, ο τότε Αμερικανός πρόεδρος Χάρι Τρούμαν (Harry S. Truman), στο πλαίσιο ειδικών συνεννοήσεων και συμφωνιών, βοήθησε τον τότε Ελληνορθόδοξο Αρχιεπίσκοπο Αμερικής Αθηναγόρα να γίνει πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, προκειμένου, με όχημα την Ορθόδοξη Χριστιανική πίστη, να υπονομεύσει το σοβιετικό καθεστώς μέσα στην ίδια την τότε Σοβιετική Ένωση. Ο Αλέξανδρος Κύρου (Alexandros K. Kyrou), καθηγητής Ιστορίας στο Salem State University, στο άρθρο του με τίτλο "Truman, Athenagoras, and World Orthodoxy," που δημοσιεύθηκε στις 21 Απριλίου 2014 στην ιστοσελίδα blogs.goarch.org, εξηγεί ότι ο πατριάρχης Αθηναγόρας Α' συμφώνησε με τον Τρούμαν να εντάξει το πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως σε μια οικουμενιστική, διαχριστιανική (η οποία αργότερα μετεξελίχθηκε και σε διαθρησκευτική) συμμαχία υπό την αιγίδα του κατεστημένου των ΗΠΑ, σε βάρος της Σοβιετικής Ένωσης και προς εξυπηρέτηση της διεθνούς στρατηγικής του αμερικανικού Στέιτ Ντιπάρτμεντ (<https://blogs.goarch.org/blog/-/blogs/truman-athenagoras-and-world-orthodoxy-an-historical-alternative-to-current-us-relations-with-constantinople-part-two>).

Το 1948, ο τότε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μάξιμος Ε' υποχρεώθηκε να παραιτηθεί από τον Θρόνο του επικαλούμενος σοβαρούς λόγους υγείας (αν και πέθανε το 1972, πράγμα που καθιστά φανερό ότι δεν είχε σοβαρά προβλήματα υγείας το 1948). Οι πραγματικοί λόγοι που επέβαλλαν στον Μάξιμο Ε' να παραιτηθεί ήταν ότι οι δυτικές Μεγάλες Δυνάμεις τον θεωρούσαν αριστερίζοντα στα πολιτικά του φρονήματα και υπέρ το δέον φιλικό προς το Πατριαρχείο Μόσχας και είχαν αποφασίσει να εκλεγεί πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ο Αθηναγόρας, όπως και έγινε την 1η Νοεμβρίου 1948. Λόγω της πολιτικής στήριξης που είχε ο πατριάρχης Αθηναγόρας από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, κατόρθωσε να εκλεγεί στον πατριαρχικό Θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως χωρίς να έχει την τουρκική υπηκοότητα, όπως προβλέπεται από την Συνθήκη της Λωζάνης. Ενδεικτικό των σχέσεων του πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Αθηναγόρα Α' με τον τότε Αμερικανό πρόεδρο Τρούμαν είναι ότι ο δεύτερος παραχώρησε στον πρώτο το αμερικανικό προεδρικό αεροσκάφος, προκειμένου με αυτό να μεταβεί στην Κωνσταντινούπολη για να αναλάβει τον πατριαρχικό Θρόνο. Πράγματι, στις 26 Ιανουαρίου 1949, περί τις μεσημβρινές ώρες, ο νεοεκλεγείς πατριάρχης Αθηναγόρας Α' προσγειώθηκε στο αεροδρόμιο της Κωνσταντινουπόλεως με το προσωπικό προεδρικό αεροπλάνο του Τρούμαν.

Ο Στάλιν αντελήφθη το προαναφερθέν πολιτικό σχέδιο που εξύφαναν ο πατριάρχης Αθηναγόρας Α' και ο Αμερικανός πρόεδρος Τρούμαν και, σε απάντηση προς αυτό, έπαυσε τους μεγάλους διωγμούς που είχε εξαπολύσει σε βάρος των Χριστιανών στην τότε Σοβιετική Ένωση και αποφάσισε να ενσωματώσει το Πατριαρχείο Μόσχας στο καθεστώς του, προκειμένου να το χρησιμοποιήσει ως αντίβαρο και θρησκευτικοπολιτική ασπίδα προς το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο ο πατριάρχης Αθηναγόρας Α' είχε στρατεύσει στις τάξεις του αμερικανικού κατεστημένου. Επί Στάλιν, λοιπόν, το Πατριαρχείο Μόσχας κατέστη όργανο άσκησης πολιτικής προπαγάνδας, διπλωματίας, κατασκοπείας και γεωστρατηγικής προς όφελος του σοβιετικού καθεστώτος. Εξαιτίας της προαναφερθείσας αντίδρασης του Στάλιν, ο Αθηναγόρας Α' απέτυχε στην αρχική αποστολή του να υπονομεύσει το σοβιετικό καθεστώς μέσω της Ορθοδοξίας, απογοητεύοντας έτσι τους Αμερικανούς υποστηρικτές του, και γι' αυτό σύντομα στράφηκε στο Βατικανό για να αποκτήσει νέα πολιτικά ερείσματα, προωθώντας μια πολιτική συμφιλίωσης μεταξύ της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και του Ρωμαιοκαθολικισμού, κυρίως με κοσμικά κριτήρια και όχι τόσο με θεολογικά. Το 1964, στην Ιερουσαλήμ, συναντήθηκαν ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Αθηναγόρας Α' και ο πάπας Παύλος Δ' και ήταν τα αναθέματα του 1054, τα οποία ιστορικά σηματοδοτούν το λεγόμενο "Μέγα Σχίσμα," δηλαδή τη διαίρεση και διάσπαση της κοινωνίας μεταξύ της Δυτικής και της Ανατολικής Εκκλησίας όταν επικεφαλής τους ήταν, αντιστοίχως, ο πάπας Ρώμης Λέων Θ' και ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μιχαήλ Κηρουλάριος, χωρίς όμως ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Αθηναγόρας Α' και ο πάπας Παύλος Δ' να έχουν προηγουμένως επιλύσει τις θεολογικές διαφορές που προκάλεσαν το σχίσμα του 1054 και την πνευματική απόκλιση μεταξύ της Δυτικής και της Ανατολικής Εκκλησίας, η οποία ακολούθησε το σχίσμα του 1054.

Οι δεκαετίες του 1950 και του 1960, παράλληλα προς την κορύφωση του Ψυχρού Πολέμου, σηματοδοτούν τη βαθιά πολιτικοποίηση τόσο του Πατριαρχείου Μόσχας όσο και του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, σε τέτοιον μάλιστα βαθμό ώστε, πολλές φορές, στη συμπεριφορά και στη δράση αυτών των Πατριαρχείων, όπως και

άλλων τοπικών Εκκλησιών, πολιτικές σκοπιμότητες και ιστορικές συνθήκες κατέλαβαν τα πρωτεία έναντι της θεολογίας, ενισχύοντας έτσι τις συνθήκες που έκαναν τον Ιησού Χριστό να αναρωτηθεί αν, στη Δευτέρα Παρουσία του, θα βρει την πίστη που ο ίδιος κήρυξε επί γης (Λουκάς 18:8). Μάλιστα, ο Ίων Μιχάη Πατσέπα (Ion Mihai Pacepa), πρώην στρατηγός τριών αστέρων στη Σεκουριτάτε, τη μυστική αστυνομία της κομμουνιστικής Ρουμανίας, ο οποίος αυτομόλησε στις ΗΠΑ το 1978, πληροφόρησε τους Δυτικούς ότι ο τότε πατριάρχης Μόσχας Αλέξιος Β΄ ήταν πράκτορας της σοβιετικής μυστικής υπηρεσίας KGB με το κωδικό όνομα “DROZDOV.” Παρόμοιες πληροφορίες για τη σχέση του Πατριαρχείου Μόσχας με τις μυστικές υπηρεσίες της Σοβιετικής Ένωσης περιλαμβάνονται στο αρχείο “Mitrokhin” (το οποίο έχει χαρακτηριστεί από το FBI ως το πληρέστερο κατασκοπευτικό αρχείο) και σε έγγραφα του πολιτικού γραφείου της Σοβιετικής Ένωσης τα οποία, μετά από τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, δημοσιοποίησε ο πατήρ Γκλεμπ Γιακούνιν (Gleb Yakunin), αντιπρόεδρος μιας ρωσικής κοινοβουλευτικής επιτροπής η οποία διερεύνησε τη χειραγώγηση της Ρωσορθόδοξης Εκκλησίας από την KGB.

Στη μετασοβιετική εποχή, ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν, πρώην στέλεχος της KGB και πρώην διοικητής της FSB (δαδόχου της KGB), σε συνεργασία με τον πατριάρχη Μόσχας Κύριλλο, ο οποίος επίσης είχε υπάρξει πράκτορας της KGB, όπου είχε την κωδική ονομασία “MIKHAYLOV,” αποφάσισαν να διατηρήσουν, με νέους όρους, τη βαθιά καθεστωτική σύμπραξη μεταξύ της ρωσικής κυβέρνησης και του Πατριαρχείου Μόσχας. Αυτή η απόφαση, ειδικώς για τον Ρώσο πρόεδρο Πούτιν, υπήρξε αποτέλεσμα μιας θεμελιωδέστερης πολιτικής επιλογής του: συγκεκριμένα, ο Ρώσος πρόεδρος Πούτιν επέλεξε να λειτουργήσει ως ένας μετανεωτερικός Μακιαβελικός ηγέτης. Ο Πούτιν συνδυάζει τον σοβιετικό κομμουνισμό, τον ρωσικό εθνικισμό, τον ολιγαρχικό καπιταλισμό, τη γεωπολιτική σκέψη του τέλους του δεκάτου ενάτου και των αρχών του εικοστού αιώνα, τον ευρασιατικό μυστικισμό και το προσωπικό του πολιτικό μάρκετινγκ σε ένα ιδιόμορφο προσωποπαγές καθεστωτικό σύστημα, το οποίο δεν έχει κεντρική ιδεολογική ή φιλοσοφική αφήγηση, δεν έχει, δηλαδή, σαφή και φιλοσοφικώς φερέγγυο λόγο, αλλά είναι μια μετανεωτερική συρραφή διαφόρων συμβολικών και ιδεολογικών αφηγήσεων οι οποίες χρησιμοποιούνται για να ελέγχουν όσο το δυνατόν περισσότερες συνειδήσεις διαφορετικών κοινωνικών και πολιτιστικών ομάδων εντός και εκτός Ρωσίας, με τελικό σκοπό την αύξηση της ιστορικής δύναμης του συστήματος που εκπροσωπεί και διαχειρίζεται ο Πούτιν. Χωρίς διάθεση από πλευράς του να ασκήσει αντιπολίτευση στον Πούτιν, ο Ρώσος διανοούμενος δρ Αλεξάντερ Ντούγκιν (Alexander Dugin), στο βιβλίο του *Putin vs Putin* (εκδ. Arktos, 2014), έχει προσφέρει σημαντικές πληροφορίες που επιρρωνύουν τον ισχυρισμό μου για τον ιδιόμορφο μετανεωτερικό Μακιαβελισμό του Πούτιν.

Σε τι συνίσταται, γενικώς, η μετανεωτερικότητα (postmodernity); Συνίσταται στη δολοφονία της μεταφυσικής αρχής της ‘πραγματικότητας,’ στο όνομα και χάριν της “θέλησης για δύναμη” (Νίτσε), ή της “κυριαρχίας” (Μπατάιγ), ή μιας “άλλης απαρχής” (Χάιντεγκερ), ή της “διαφοράς” (Ντεριντά), ή της “διαφορετικής οικονομίας των σωμάτων και των ηδονών” (Φουκό). Ο πραγματισμός και, γενικότερα, ο αντιθεμελιοκρατικός τρόπος σκέψης των μετανεωτερικών είναι τόσο ριζοσπαστικοί και κυνικοί ώστε, απέναντι σε έναν μεταφυσικό (οντολογικό) ισχυρισμό, δεν θα αρθρώσουν καν φιλοσοφικά αντεπιχειρήματα, αλλά απλώς θα ειρωνευθούν ή θα

αδιαφορήσουν. Στο πλαίσιο της μετανεωτερικότητας, ο πραγματισμός του διανοουμένου (ή του πολιτικού) είναι τόσο ριζοσπαστικός ώστε ο μετανεωτερικός άνθρωπος δεν προσδιορίζει την πραγματικότητα με κριτήριο τη φύση της ή την τελεολογία της, ούτε καν ενδιαφέρεται για την εγκυρότητα των γνωστικών ισχυρισμών που αφορούν στη φύση ή στο νόημα της πραγματικότητας, αλλά, γι' αυτόν, γνωστικώς σημαντικά είναι μόνο τα εξής ζητήματα: η “θέληση για δύναμη” (Νίτσε), ή η “κυριαρχία” (Μπατάιγ), ή μια “άλλη απαρχή” (Χάιντεγκερ), ή η “διαφορά” (Ντερριντά), ή η “διαφορετική οικονομία των σωμάτων και των ηδονών” (Φουκό).

Στο πλαίσιο του προαναφερθέντος μετανεωτερικού Μακιαβελισμού του, ο Πούτιν αντιμετωπίζει τη ρωσική Ορθοδοξία, όπως, άλλωστε, και το ρωσικό Ισλάμ, τον ρωσικό Ιουδαϊσμό και τον ρωσικό Βουδισμό ως νοοπολιτικό εργαλείο, δίδοντας, βεβαίως, ένα συμβολικό και κοινωνικό προβάδισμα στο Πατριαρχείο Μόσχας, αφενός επειδή η ρωσική Ορθοδοξία είναι η επικρατούσα θρησκεία στον ρωσικό λαό, αφετέρου επειδή η ρωσική Ορθοδοξία είναι συνυφασμένη με την ιστορία της τσαρικής Ρωσίας, η οποία έχει ιδιαίτερη αίγλη και μεγαλείο. Έτσι, στην εποχή του Πούτιν, όχι μόνο το Πατριαρχείο Μόσχας, αλλά και η ίδια η κυβέρνηση της Ρωσίας απορρίπτουν την άρθρωση καθαρού φιλοσοφικού λόγου και, αντ' αυτού, διεξάγουν μια πολυεπίπεδη μετανεωτερική νοοπολιτική, χρησιμοποιώντας συμβολικά, μυθολογικά, συναισθηματικά, ηθικά και αισθητικά στοιχεία της ρωσικής κοινωνίας με τον τρόπο που θα το έκανε ένας σουρεαλιστής σκηνοθέτης κινηματογραφικών ταινιών, όπως λ.χ. ο Ντέιβιντ Λιντς (David Lynch), και με έσχατο σκοπό την ιστορική καταξίωση και επιβολή. Υπ' αυτήν την οπτική γωνία, ενώ το σοβιετικό καθεστώς έδειχνε μια ευαισθησία στην έννοια του λόγου, έστω και με τον τρόπο μιας δυτικοευρωπαϊκής νεωτερικής θεωρίας, εν προκειμένω, του Μαρξισμού, το καθεστώς του Πούτιν σηματοδοτεί και εκφράζει έναν τόσο καθαρό και κυνικό πραγματισμό που γίνεται μετανεωτερικός και ωθεί τους ρωσικούς θεσμούς, κοσμικούς και θρησκευτικούς, σε μια βαθιά αναισθησία έναντι του ‘λόγου,’ ειδικώς όπως αντιλαμβάνομαι τον λόγο στο πλαίσιο της μεθεξιολογίας, βασισμένος στην κλασική ελληνική φιλοσοφία και στη μεσαιωνική Ελληνική Πατρολογία. Εξ ου και η προπαγανδιστική στρατηγική του καθεστώτος Πούτιν διαφοροποιήθηκε πλήρως από εκείνη του σοβιετικού καθεστώτος.

Ενώ η σοβιετική προπαγάνδα είχε μια σαφή και λογικώς δομημένη ιδεολογική θέση και στόχευση, μέσω της οποίας επιχειρούσε να κινητοποιήσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερες κοινωνικές μάζες, οι πληροφοριακές ψυχολογικές επιχειρήσεις των ρωσικών μυστικών υπηρεσιών και Ενόπλων Δυνάμεων επί καθεστώτος Πούτιν βασίστηκαν στο δόγμα της “αρνητικής ιδεολογίας.” Το δόγμα της “αρνητικής ιδεολογίας” συνίσταται στην αντικατάσταση του λόγου καθεαυτού—ως γεγονότος φανέρωσης της αλήθειας—και άρα του ιδίου του αιτήματος της πραγματικής αλήθειας από το παραμύθι (όπου, εδώ, ‘παραμύθι’ σημαίνει προπαγανδιστικό υποκατάστατο του πολιτιστικού ‘μύθου’) μέσω της συνωμοσιολογίας, της σκόπιμης και σχεδιασμένης ανάμειξης φαντασιακών και πραγματικών στοιχείων και της διέγερσης του αλόγου πάθους και του συναισθήματος, ώστε ο πληθυσμός-στόχος να χάσει τη δυνατότητα διάκρισης μεταξύ του αληθούς και του φαντασιακού, να παύσει να ασχολείται καν με το αίτημα της πραγματικής αλήθειας, να αισθάνεται μια βαθιά υπαρξιακή ανασφάλεια και αγωνία, να μη μπορεί να αναλάβει την ιστορική ευθύνη του εαυτού του, να μη μπορεί να πιστέψει πραγματικά και ζωνρά σε τίποτε και σε κανέναν, να είναι τόσο κυνικός που να γίνεται παθητικός από δυσπιστία και, τελικώς, μοιρολατρικώς και

ενστικτωδώς, να παραδίδει τον εαυτό του στα χέρια ενός πολιτικού ‘μεσσία,’ που υπόσχεται να τον προστατεύσει μέσα σε έναν ρευστό, ασαφή, παράλογο, ουσιαστικώς ακατανόητο και επικίνδυνο κόσμο.

Με άλλα λόγια, το καθεστώς Πούτιν επέλεξε να αντιπαρατεθεί με τους Δυτικούς αντιπάλους του, όχι με το να αρθρώσει έναν ολοκληρωμένο και καλύτερο αντίλογο στον λόγο των αντιπάλων, όχι με το να επικαλεστεί και να εκπροσωπήσει την ανατολική ρωμαϊκότητα έναντι της Δύσης, αλλά με το να πολεμήσει τον λόγο των αντιπάλων μέσω του ανορθολογισμού, πλήττοντας έτσι την ψυχική σφαίρα του πληθυσμού-στόχου με έναν τρόπο που θυμίζει το μυθιστόρημα του Ρώσου συγγραφέα Αντρέι Μπέλι (Andrei Bely) με τίτλο *Αγία Πετρούπολη*, όπου ο κεντρικός ήρωας του μυθιστορήματος δέχεται τόσο μεγάλη ποσότητα συνωμοσιολογικών μηνυμάτων και ανορθολογισμού ώστε τελικώς τρελένεται. Εξ ου και οι μηχανισμοί προπαγάνδας του καθεστώτος Πούτιν έχουν χρησιμοποιήσει τη συνωμοσιολογία ως υποκατάστατο για την έλλειψη ιδίου ρωσικού λόγου και ως νοοπολιτικό όπλο. Όπως έχει επισημάνει ο Ρώσος διανοούμενος Αλεξάντερ Ντούγκιν, συγγραφέας, μεταξύ άλλων, κι ενός βιβλίου με τίτλο *Συνωμοσιολογία* (ρωσική έκδοση 2005), η πολιτικώς επιτυχημένη συνωμοσιολογία διεγείρει και κινητοποιεί συνωμοσιολογικά ένστικτα και παράγει κοινωνικοπολιτικά αποτελέσματα (βλ. Dmitry Shlapentokh, ed., *Russia Between East and West: Scholarly Debates on Eurasianism*, Leiden: Brill, 2007). Με αυτόν τον τρόπο, δηλαδή πλήττοντας αυτή καθεαυτή τη σχέση των ανθρώπων με τον λόγο, γενικώς, το Κρεμλίνο εμποδίζει την κυριαρχία του ειδικού λόγου των αντιπάλων του στις ψυχές των λαϊκών μαζών. Όμως, δρώντας σαν ‘άγγελος του χάους,’ που φέρνει την αταξία στην ψυχική σφαίρα των ανθρώπων, το Κρεμλίνο μπορεί, βραχυπρόθεσμα, να κερδίζει νοοπολιτικές μάχες εναντίον των αντιπάλων του, αλλά, μακροπρόθεσμα, παραχωρώντας το προνόμιο και το πλεονέκτημα του λόγου και του ορθολογικού κύρους στον αντίπαλο και υπονομεύοντας την ιστορική υπευθυνότητα των λαϊκών μαζών, εξυπηρετεί την ιστορική επιβίωση και υπεροχή εκείνων ακριβώς των ελίτ που διαμόρφωσαν και διοικούν εκείνη τη Δύση έναντι της οποίας το Κρεμλίνο εγείρει πολιτικές ενστάσεις.

Αξίζει να τονιστεί ότι, την περίοδο της διακυβέρνησης της Ρωσίας από τον Πούτιν, η επίσημη ρωσική Ορθοδοξία ακολουθεί, σε μεγάλη έκταση, τα βήματα του Μπερντιάεφ, του Μπουλγκάκοφ και του Σολοβιόφ με έναν ιδιόμορφο τρόπο, ‘εμπλουτισμένο’ από την ειδική τεχνογνωσία διεξαγωγής ψυχολογικών επιχειρήσεων και προπαγάνδας της KGB/FSB, στο πλαίσιο του οποίου, τάσεις και δίκτυα της ρωσικής Ορθοδοξίας που έχουν φιλοσοφικώς υιοθετήσει στοιχεία του ρομαντισμού, του γερμανικού ιδεαλισμού και του υπαρξισμού αναζητούν και συγκροτούν συμμαχίες με ακροδεξιά, εθνικιστικά, φιλομοναρχικά και υπερσυντηρητικά Ρωμαιοκαθολικά δίκτυα στην ηπειρωτική Ευρώπη, ιδίως μάλιστα στη Γαλλία, την Ιταλία και την Ισπανία. Επ’ αυτού του θέματος, μια ιδιαίτερος αξιόλογη έρευνα διεξήγαγε και δημοσίευσε η Γαλλίδα σοβιετολόγος Cécile Vaissié, καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Rennes II, στο βιβλίο της με τίτλο *Les réseaux du Kremlin en France* (Paris: Les Petits Matins, 2016). Ωστόσο, με βάση τα όσα προανέφερα για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ρωσικής Ορθοδοξίας, η προαναφερθείσα ώσμωση μεταξύ δικτύων της ρωσικής Ορθοδοξίας και δυτικοευρωπαϊκών ακροδεξιών, εθνικιστικών, φιλομοναρχικών και υπερσυντηρητικών Ρωμαιοκαθολικών δικτύων δεν θα μπορούσε να συμβεί αν προηγουμένως η ρωσική Ορθοδοξία δεν είχε πνευματικώς διεμβολιστεί και

εμβολιαστεί από δυτικοευρωπαϊκά φιλοσοφικοθρησκευτικά και πολιτικά ρεύματα και αν είχε αφομοιώσει την πραγματική ελληνική φιλοσοφία, στην οποία στηρίχθηκαν οι μεσαιωνικοί Έλληνες Εκκλησιαστικοί Πατέρες για να διαμορφώσουν τη θεολογία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Κατ' επέκταση, σχετικά με τον Ρώσο πρόεδρο Πούτιν, μπορούμε να ισχυριστούμε βασίμως ότι σφάλλουν οι Δυτικοί παράγοντες που κατηγορούν τον Πούτιν επειδή, κατά τη γνώμη τους, δεν είναι δυτικόφρων. Η κορυφή της ιεραρχικής πυραμίδας εκείνου του ευρωατλαντικού κατεστημένου που διαμορφώθηκε τη δεκαετία του 1990 και, βάσει της θεωρίας του Χάντινγκτον, αντιλαμβάνεται το NATO ως την καρδιά της ιστορικής υπόστασης αυτού που αποκαλείται 'δυτικότητα' και την Ευρωπαϊκή Ένωση ως ένα στρατηγικής σημασίας υπομόχλιο του NATO επιδιώκει αλλαγή καθεστώτος στη Ρωσία, προκειμένου να ελέγξει γεωστρατηγικώς και οικονομικώς τη Ρωσία και να εγκαθιδρύσει σε αυτήν ένα καθεστώς κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση εκείνης της μορφής φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης που κυριάρχησε στη Δύση τις δεκαετίες του 1990 και του 2000. Εξ ου και οι προαναφερθείσες ευρωατλαντικές ελίτ δεν αναγνωρίζουν τον Πούτιν ως 'δυτικόφρονα' ηγέτη. Όμως, το γεγονός ότι ο Πούτιν δεν είναι πολιτικώς εναρμονισμένος με εκείνη τη φιλελεύθερη παγκοσμιοποιητική ελίτ που κυριάρχησε πολιτικώς στη Δύση τις δεκαετίες του 1990 και του 2000 δεν σημαίνει αυτομάτως ότι δεν ανήκει πνευματικώς στη Δύση. Τουναντίον, τόσο ο Μακιαβελισμός όσο και η μετανεωτερικότητα, που, όπως προανέφερα, συνθέτουν, τον ιδιόμορφο μετανεωτερικό Μακιαβελισμό του Πούτιν είναι χαρακτηριστικά δυτικά πολιτιστικά δημιουργήματα, δια των οποίων το καθεστώς Πούτιν εγγράφεται στην πολιτιστική και πολιτική ιστορία της Δύσης. Δεδομένου ότι η μεθεξιολογία, την οποία εισηγούμαι, διαφοροποιείται φιλοσοφικώς από *σύνολη* την πνευματική ιστορία της μεσαιωνικής, της νεωτερικής και της μετανεωτερικής Δύσης, εκφράζοντας έναν *άλλον πνευματικό κόσμο*, του οποίου ιστορική κοιτίδα υπήρξε η αρχαία και μεσαιωνική ελληνική Ανατολή (σε πλήρη αντιδιαστολή, βεβαίως, προς την ασιατική Ανατολή), έχω αναπτύξει ένα οξύ αισθητήριο ως προς την πνευματική ταυτοποίηση και ταξινόμηση φιλοσοφημάτων, ιδεολογιών, πολιτικών θεωριών και πολιτικών καθεστώτων κι έτσι μπορώ να αντιληφθώ τον πολύπλοκο και ιδιόμορφο τρόπο με τον οποίο το καθεστώς Πούτιν εγγράφεται στην πολιτιστική και πολιτική ιστορία της Δύσης καθώς και στον ευρασιατικό μυστικισμό. Με άλλα λόγια, από τη σκοπιά της μεθεξιολογίας μου, ενίσταμαι στην πολιτική που άσκησε ο Πούτιν την περίοδο 2000–16, επειδή ούτε εκείνες τις πνευματικές αδυναμίες της ρωσικής κοινωνίας που έχει επισημάνει ο ίδιος ο Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι στα μυθιστορήματά του προσπάθησε να θεραπεύσει, ούτε αξιοποίησε την αυθεντική κληρονομία της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η οποία, δια της βυζαντινής Χριστιανικής πνευματικότητας, δίδει τη δυνατότητα άρθρωσης μιας εναλλακτικής ευρωπαϊκής πολιτιστικής στρατηγικής.

Ούτε η νεώτερη Εκκλησία της Ελλάδος μπόρεσε να εκφράσει και να υπερασπιστεί αυθεντικώς τη βυζαντινή Χριστιανική πνευματικότητα, διότι, αρχήθεν, από τη δεκαετία του 1840, η Εκκλησία της Ελλάδος χειραγωγήθηκε από τη νεώτερη φραγκοκρατία που αρχικώς επιβλήθηκε στην Ελλάδα μέσω της Βαυαροκρατίας και στη συνέχεια μέσω πνευματικώς εκφραγκισμένων μελών των ελίτ του νεοελληνικού κράτους. Συγκεκριμένα, επί ανηλικού βασιλέα της Ελλάδος Όθωνα, ο Βαυαρός αντιβασιλέας της Ελλάδος Γκέοργκ Λούντβιχ φον Μάουρερ (Georg Ludwig von Maurer) διόρισε τον λόγιο, κληρικό και δημοσιογράφο Θεόκλητο Φαρμακίδη

σύμβουλο για Εκκλησιαστικές Υποθέσεις (το κατεξοχήν ζήτημα πολιτιστικής διπλωματίας εκείνη την εποχή) και αρχιγραμματέα της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Το 1833, ο Φαρμακίδης βοήθησε το βαυαρικό καθεστώς της Ελλάδας να αποσπάσει σχισματικώς την τοπική Εκκλησία από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και να την καταστήσει εθνική αυτοκέφαλη Εκκλησία, που, στην πράξη, σήμαινε υποτελή στο βαυαρικό καθεστώς, εμβαπτισμένη στην Προτεσταντική ηθική και μεμειγμένη με τοπικές νεοελληνικές προκαταλήψεις και δεισιδαιμονίες.

Το μεγάλο διοικητικό τέχνασμα του Προτεσταντισμού (με το οποίο αυτονομήθηκε από τον Ρωμαιοκαθολικό πάπα) είναι η καθυπόταξη της Εκκλησίας στο Κράτος, προκειμένου η πρώτη να λειτουργεί ως καθεστωτική υπηρεσία του δεύτερου, προωθώντας την καθεστωτική ηθική και εναρμονίζοντας τη θρησκεία με τα συμφέροντα του κοσμικού καθεστώτος. Άλλωστε, ο Λούθηρος (1483–1546), ο πρωτοπόρος του Προτεσταντισμού, έδρασε, κατ' ουσίαν, ως εκπρόσωπος του γερμανικού εθνικισμού έναντι του Ρωμαιοκαθολικού πάπα, όπως επίσης έπραξαν, τον δέκατο έκτο αιώνα, και οι Λουθηρανοί πρίγκιπες της Σμαλκαλδικής Ένωσης (Schmalkaldischer Bund), οι οποίοι συγκρούστηκαν με τον Ρωμαιοκαθολικό δούκα της Βουργουνδίας και αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του γερμανικού έθνους, Κάρολο Ε'. Τελικώς, η σύγκρουση μεταξύ της Λουθηρανικής Σμαλκαλδικής Ένωσης και του Ρωμαιοκαθολικού ηγεμόνα Καρόλου Ε' διευθετήθηκε το 1555, όταν υπέγραψαν μια συνθήκη ειρήνης μεταξύ τους, γνωστή ως η Ειρήνη του Άουγκσμπουργκ, σύμφωνα με την οποία ο κοσμικός ηγεμόνας εκάστου κράτους καθορίζει τη θρησκευτική πίστη των υπηκόων του (βάσει της αρχής που έκτοτε έγινε γνωστή ως "cuius regio, eius religio," δηλαδή "εκείνου που είναι το βασίλειο, εκείνου είναι και η θρησκεία"). Στο πλαίσιο αυτού του Προτεσταντικού, εθνικιστικού και καισαροπαπικού φρονήματος, το 1833, οι Βαυαροί δυνάστες της Ελλάδος ανακήρυξαν την Εκκλησία της Ελλάδος αυτοκέφαλη και την έθεσαν υπό τη διοίκηση μιας (προδήλως αντικανονικής) πενταμελούς συνόδου επισκόπων τους οποίους διόριζε ο βασιλέας, ο οποίος κατέστη επικεφαλής της Εκκλησίας της Ελλάδος. Η Εκκλησία της Ελλάδος, ως ιστορικός θεσμός, κατά παράβαση της Ορθόδοξης εκκλησιολογίας, ιδρύθηκε και διοικήθηκε από τον Ρωμαιοκαθολικό Βαυαρό βασιλέα Όθωνα και από τον Προτεστάντη Βαυαρό αντιβασιλέα Μάουρερ, με τη βοήθεια μιας σειράς πολιτιστικών πρακτόρων τους, κληρικών και λαϊκών. Επίσης, ο Φαρμακίδης, προστατευόμενος του Μάουρερ, ανέλαβε να οργανώσει (δηλαδή, να χειραγωγήσει) τη Θεολογική και τη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών σύμφωνα με τις επιταγές της Βαυαροκρατίας, προκειμένου, μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, να επιδιωχθεί ο εκφραγκισμός της πνευματικής ελίτ του νεοσυστάτου νεοελληνικού κράτους.

Στο πλαίσιο του σχεδίου εκφραγκισμού της πνευματικής ελίτ του νεοσυστάτου νεοελληνικού κράτους, δημιουργήθηκε, μέσω καταλλήλων νοοπολιτικών επιχειρήσεων δυτικών πολιτικών 'πατρώνων' του νεοελληνικού κράτους, μια νεοελληνική διάνοηση η οποία αφενός υιοθέτησε μια ερμηνεία του αρχαίου Ελληνισμού και μια ιδιόμορφη αρχαιολατρεία διαμορφωμένες από τον γερμανικό ρομαντισμό και νεοκλασικισμό, αφετέρου ασπάστηκε την αντιπαλότητα των φραγκικών ελίτ προς το Βυζάντιο και μάλιστα, υπό την επίδραση της φραγκικής προπαγάνδας, πολλοί Νεοέλληνες διανοούμενοι καλλιέργησαν τη στρεβλή πεποίθηση ότι τάχα υφίστανται δομική και ουσιαστική αντίθεση και αντιπαλότητα μεταξύ αρχαίου και μεσαιωνικού (βυζαντινού) Ελληνισμού, προκαλώντας έτσι έναν βαθύ πνευματικό

διχασμό στον Ελληνισμό. Με αυτόν τον τρόπο, εξυπηρετώντας συγκεκριμένα δυτικά πολιτιστικά και γεωστρατηγικά συμφέροντα και σχέδια, μια πανίσχυρη εκφραγικισμένη νεοελληνική διάνοση, κατά τον δέκατο ένατο και τον εικοστό αιώνα, όχι μόνο δεν υπερασπίστηκε και δεν επικαιροποίησε την πραγματική πνευματική ιδιαιτερότητα του αρχαίου και του μεσαιωνικού (βυζαντινού) Ελληνισμού, αλλά, τουναντίον, προσυπέγραψε τον φραγκικό πολιτιστικό και πολιτικό ιμπεριαλισμό και επιδίωξε την πλήρη ενσωμάτωση και αφομοίωση του νεοελληνικού κράτους μέσα στους θεσμούς και τις νοοτροπίες της σύγχρονης Φραγκίας, ή Καρολίγγειας Ευρώπης, αποτρέποντας, συγχρόνως, τη συγγρότηση οιοδήποτε νεοβυζαντινού γεωπολιτιστικού συνασπισμού. Είναι χαρακτηριστική η αγριότητα με την οποία εκδηλώθηκε το άγχος δυτικών παραγόντων για να αποτρέψουν τη συγγρότηση οιοδήποτε νεοβυζαντινού γεωπολιτιστικού συνασπισμού την εποχή του ρωσοτουρκικού πολέμου του 1853: φοβούμενοι μια γενική εξέγερση των Χριστιανών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με απρόβλεπτες γεωπολιτικές επιπτώσεις και θεωρώντας ότι ο τότε βασιλέας της Ελλάδος Όθων δεν εγγυώνταν επαρκώς την ιδρυμένη περιφερειακή τάξη πραγμάτων στα Βαλκάνια, η Μεγάλη Βρετανία, υπό τη βασίλισσα Βικτωρία του γερμανικού Οίκου του Ανόβερου και με πρωθυπουργό τον Ουίγιο πολιτικό Τζορτζ Χάμιλτον-Γκόρντον (George Hamilton-Gordon), και η Γαλλία, υπό τον αυτοκράτορα Ναπολέοντα Γ' της Δεύτερης Γαλλικής Αυτοκρατορίας, εκθρόνισαν βιαίως τον Όθωνα, αναθέτοντας στον ελεγχόμενο από τη Γαλλία και τη Μεγάλη Βρετανία πολιτικό Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο την ευθύνη να σχηματίσει ελληνική κυβέρνηση από μέλη του αγγλικού και του γαλλικού κόμματος, επέβαλλαν ναυτικό αποκλεισμό του Πειραιά, ήτοι γεωστρατηγικό αποκλεισμό της Ελλάδος (επιφέροντας οικονομική καταστροφή και λιμό στο νεοελληνικό κράτος) και προκάλεσαν τον Κριμαϊκό Πόλεμο σε βάρος της Ρωσίας (Οκτώβριος 1853 – Μάρτιος 1856), με αφορμή τη σύγκρουση Γάλλων και Ρώσων για την προστασία Χριστιανικών πληθυσμών στους Αγίους Τόπους, που τότε ήταν μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Το προαναφερθέν σχέδιο εκδυτικισμού του νεοελληνικού κράτους και της 'εθνικής' Ορθόδοξης Εκκλησίας του—προκειμένου να μη συγκροτηθεί οιοδήποτε νεοβυζαντινό ιστορικό υποκείμενο και το νεοελληνικό κράτος να λειτουργεί ως *de facto* γεωστρατηγικό εργαλείο και προτεκτοράτο δυτικών Μεγάλων Δυνάμεων (ειδικώς μάλιστα, στο πλαίσιο των ευρύτερων σχεδίων της Μεγάλης Βρετανίας και της Γαλλίας για τη διαχείριση της διάλυσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, τη ριζική αναδιοργάνωση της μεταοθωμανικής Μέσης Ανατολής, τη διαχείριση των μεσανατολικών ενεργειακών κοιτασμάτων και την αναδιοργάνωση των διεθνών εμπορικών οδών μέσω της Διώρυγας του Σουέζ, η οποία αποφασίστηκε να κατασκευαστεί το 1854 και πρωτολειτούργησε το 1869)—προωθήθηκε από τις δυτικές μυστικές υπηρεσίες μέσω χειραγωγουμένων από αυτές πολιτικών και εκκλησιαστικών ηγετών του νεοελληνικού κράτους. Την 1η Απριλίου 2005, στις έγκυρες βρετανικές εφημερίδες *Times* και *Daily Telegraph*, δημοσιεύθηκαν πληροφορίες που περιέχονταν σε άκρως απόρρητα αρχεία του βρετανικού υπουργείου Εξωτερικών της περιόδου 1873–1939, τα οποία αποχαρακτήριστikan και δημοσιοποιήθηκαν από τη βρετανική κυβέρνηση τον Μάρτιο του 2005 (βλ. Foreign and Commonwealth Office, *The Records of the Permanent Under-Secretary's Department: Liaison between the Foreign Office and British Secret Intelligence 1873–1939*, επιμέλεια και εισαγωγή από την Gill Bennett, Chief Historian, Foreign and Commonwealth Office, London: FCO

Historians, March 2005. Το πλήρες αρχείο δημοσιεύθηκε ηλεκτρονικώς στον εξής σύνδεσμο:

<https://issuu.com/fcohistorians/docs/therecordsofthepermanentundersecret>).

Ως συνέπεια του αποχαρκτηρισμού και της δημοσιοποίησης των προαναφερθέντων βρετανικών κρατικών αρχείων, αποκαλύφθηκαν τα εξής:

- (i) Τις παραμονές και κατά την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, στην Ελλάδα, δρούσαν χιλιάδες πράκτορες των γερμανικών, των γαλλικών και των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών με σκοπό να ελέγξουν την εξωτερική πολιτική, τις ελίτ και την κοινή γνώμη του νεοελληνικού κράτους για λογαριασμό των αντιστοίχων δυτικοευρωπαϊκών Μεγάλων Δυνάμεων. Σε αυτό το πλαίσιο, από την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, το 1914, η Μεγάλη Βρετανία, προκειμένου να αντισταθμίσει τη μεγάλη διείσδυση Γερμανών πρακτόρων στην Ελλάδα και να εξασφαλίσει τη συμμαχία της Ελλάδας με την Entente, χρησιμοποίησε τον σερ Βασίλειο Ζαχάροφ (Sir Basil Zaharoff), ο οποίος ήταν ελληνικής καταγωγής υψηλόβαθμος πράκτορας των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών και μεγαλέμπορος όπλων. Στα προαναφερθέντα βρετανικά κρατικά αρχεία, περιλαμβάνεται μια επιστολή του Ζαχάροφ της 12ης Νοεμβρίου 1915, με την οποία ο Ζαχάροφ, απευθυνόμενος σε υψηλόβαθμο σύνδεσμό του με τον Βρετανό πρωθυπουργό, εισηγήθηκε ότι χρειαζόταν ενάμιση εκατομμύριο στερλίνες για την εξαγορά πολιτικώς και στρατιωτικώς σημαντικών προσώπων στην Ελλάδα και ότι προείχε η εξαγορά σαράντα πέντε Ελλήνων βουλευτών, των γερμανοφίλων ελληνικών εφημερίδων και ενός στρατιωτικού διοικητή των ελληνικών συνόρων, προκειμένου να επιταχυνθεί το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και με τον τρόπο που θα εξυπηρετούσε καλύτερα τη βρετανική εξωτερική πολιτική. Ο τότε Βρετανός πρωθυπουργός Χάρμπερτ Χένρι Άσκουιθ (Herbert Henry Asquith) αποδέχθηκε γραπτώς, στις 11 Δεκεμβρίου 1915, τις προτάσεις της προαναφερθείσας επιστολής του Ζαχάροφ και, στη συνέχεια, η βρετανική κυβέρνηση έθεσε στη διάθεση του Ζαχάροφ κονδύλιο ύψους 1.407.000 στερλινών (καταθέτοντάς το στον τραπεζικό λογαριασμό του Ζαχάροφ στην τράπεζα Barclays), με το οποίο ο Ζαχάροφ, μεταξύ άλλων, στήριξε τον Έλληνα πολιτικό Ελευθέριο Βενιζέλο, πρόεδρο του Κόμματος Φιλελευθέρων, και, σε συνεννόηση με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ανέλαβε να εξαγοράσει δυσαρεστημένους Έλληνες πολιτικούς. Επίσης, στο πλαίσιο της βρετανικής προπαγάνδας, ο Ζαχάροφ φρόντισε να δημιουργηθεί στην Ελλάδα, το 1916, αγγλο-γαλλικό πρακτορείο ειδήσεων με τη μορφή ραδιοφωνικού σταθμού. Προκειμένου να ενισχύσουν περαιτέρω τον Ελευθέριο Βενιζέλο και το κόμμα του, οι Βρετανοί, όπως αναφέρεται στα προαναφερθέντα βρετανικά κρατικά αρχεία, διέθεσαν ένα εκατομμύριο γαλλικά φράγκα, τα οποία πληρώθηκαν μέσω της Εθνικής Τράπεζας της Αιγύπτου στον Γεώργιο Αβέρωφ, ο οποίος ήταν πράκτορας των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών, φίλος του Ελευθερίου Βενιζέλου και χορηγός του κινήματος του Ελευθερίου Βενιζέλου της Θεσσαλονίκης το 1917 (το οποίο απέβλεπε στη συμμετοχή της Ελλάδας στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο παρά τω πλευρώ της Entente). Το Κόμμα Φιλελευθέρων ιδρύθηκε από τον

Ελευθέριο Βενιζέλο μετά από την εκλογή του ως βουλευτή στις 22 Αυγούστου 1910. Από το δικό του κονδύλιο, ο Ζαχάροφ, κατά τα προαναφερθέντα βρετανικά κρατικά αρχεία, χρηματοδότησε την ίδρυση Βενιζελικού τυπογραφείου και εκδοτικού οίκου με το ποσό των τριάντα επτά χιλιάδων στερλινών. Επιπλέον, επειδή μέχρι τον Ιούλιο του 1916, η Ελλάδα δεν είχε ακόμη κηρύξει τον πόλεμο στη Βουλγαρία, σύμμαχο της Γερμανίας, και προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω ο Βενιζέλος, που υποστήριζε τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο παρά τω πλευρώ της Entente, ο Ζαχάροφ ζήτησε και πέτυχε μια πρόσθετη αγγλογαλλική χρηματοδότηση του Κόμματος Φιλελευθέρων με το ποσό των πέντε εκατομμυρίων δραχμών για κάλυψη προεκλογικών δαπανών.

- (ii) Παρά το γεγονός ότι οι δυτικοευρωπαϊκές Μεγάλες Δυνάμεις είχαν γεωστρατηγικούς και πολιτικούς ανταγωνισμούς μεταξύ τους, ένα θέμα ως προς το οποίο είχαν συμφωνήσει, ήδη από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους, ήταν ότι η πολιτιστική ταυτότητα και οι βασικοί θεσμοί της νεοελληνικής κοινωνίας θα έπρεπε να διαμορφωθούν από δυτικές ελίτ και ότι θα έπρεπε να αποτραπεί η νεοελληνική κοινωνία από το να έρθει σε ουσιαστική πνευματική επαφή με τον βυζαντινό μεσαίωνα και από το να συγκροτήσει οιοδήποτε νεοβυζαντινό ιστορικό υποκείμενο. Εξ ου και η ‘εθνική’ Εκκλησία της Ελλάδος, έχουσα καθεστωτική νοοτροπία, ενεπλάκη στους πολιτικούς ανταγωνισμούς της Βενιζελικής παράταξης, την οποία, ως επί το πλείστον, διαχειρίζονταν Βρετανοί και Γάλλοι, με την Αντιβενιζελική παράταξη, την οποία, ως επί το πλείστον, διαχειρίζονταν Γερμανοί, αλλά, είτε στη διοικητική ελίτ της Εκκλησίας της Ελλάδος κυριαρχούσαν Βενιζελικοί είτε Αντιβενιζελικοί, η διοικητική ελίτ της Εκκλησίας της Ελλάδος είχε συμφύρει τον εαυτό της με τη δυτική νεωτερικότητα και με νοοτροπίες των δυτικών Χριστιανικών Ομολογιών. Το 1917, ο Μητροπολίτης Αθηνών Θεόκλητος εξεβλήθη βιαίως από τη Μητρόπολή του από την επαναστατική κυβέρνηση των Βενιζελικών (γνωστή ως κυβέρνηση “Εθνικής Αμύνης”) δια των ανδρών της Χωροφυλακής και απομονώθηκε σε διάφορες μονές του κράτους, επειδή είχε πρωταγωνιστήσει στην τελετή του “αναθέματος” κατά του Ελευθερίου Βενιζέλου στο Πεδίον του Άρεως το 1916 και ήταν φιλοβασιλικός. Τον Ιούλιο του 1917, κατ’ εντολή της Βενιζελικής επαναστατικής κυβέρνησης της “Εθνικής Αμύνης” (την οποία σχημάτισε στη Θεσσαλονίκη, με την υποστήριξη της Entente, ο Ελευθέριος Βενιζέλος συνεργαζόμενος με τον ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη και τον στρατηγό Παναγιώτη Δαγκλή), συγκροτήθηκε τετραμελής “Αριστίνδην” (δηλαδή αντικανονική) Σύνοδος για τη διοίκηση της Εκκλησίας της Ελλάδος. Αυτή η αντικανονική διοικητική Αρχή της Εκκλησίας της Ελλάδος συγκρότησε “έκτακτο Ανώτατο Εκκλησιαστικό Δικαστήριο,” το οποίο, στις 3 Οκτωβρίου 1917, καθάίρεσε τον τότε Μητροπολίτη Αθηνών Θεόκλητο, δια ψήφων 7 έναντι 6, κατ’ απαίτηση της κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο Θρόνος της Μητρόπολης Αθηνών παρέμεινε κενός από τον Οκτώβριο του 1917 μέχρι τον Φεβρουάριο του 1918. Στις 26 Φεβρουαρίου 1918, η αντικανονική Αριστίνδην Σύνοδος, η οποία εν τω μεταξύ είχε γίνει πενταμελής, προέβη

στην εκλογή Μητροπολίτη Αθηνών, βάσει παρασκηνιακών συνεννοήσεων της με την κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου. Σύμφωνα με τον τότε ισχύοντα Νόμο, εκείνη η Αριστίνδην Σύνοδος απέστειλε προς την κυβέρνηση πρόταση τριών υποψηφίων, ώστε η κυβέρνηση να επιλέξει μεταξύ αυτών το πρόσωπο που θα ήταν ο επόμενος Μητροπολίτης Αθηνών. Μεταξύ των τριών εκείνων υποψηφίων, ο Ελευθέριος Βενιζέλος προέκρινε και ουσιαστικώς επέβαλε ως Μητροπολίτη Αθηνών τον Μελέτιο Μεταξάκη, ο οποίος προηγουμένως ήταν Μητροπολίτης Κιτίου Κύπρου και, βεβαίως, ήταν Βενιζελικός. Σύμφωνα με τους Ιερούς Κανόνες της Ορθόδοξης Εκκλησίας, η εκλογή του Μελετίου Μεταξάκη στη Μητρόπολη Αθηνών ήταν αντικανονική, αφενός επειδή έγινε από Αριστίνδην Σύνοδο (δηλαδή χωρίς τη συμμετοχή όλων των επισκόπων της Εκκλησίας της Ελλάδος), κατά παράβαση του Δ' Κανόνα της Α' Οικουμενικής Συνόδου, αφετέρου επειδή στη διαδικασία εκλογής αναμείχθηκε ευθέως η κοσμική εξουσία, κατά παράβαση του Α' Αποστολικού Κανόνα. Στις 4 Νοεμβρίου 1920, ανέλαβε τα καθήκοντά της η κυβέρνηση Δημητρίου Ράλλη, σε αντικατάσταση της κυβέρνησης Ελευθερίου Βενιζέλου. Με παρέμβαση της νέας κυβέρνησης, ο αντικανονικός Μητροπολίτης Αθηνών Μελέτιος απομακρύνθηκε από τον Θρόνο του, και, στις 20 Δεκεμβρίου 1920, επανήλθε στον Μητροπολιτικό Θρόνο των Αθηνών ο αντικανονικώς καθαιρεθείς και απομακρυνθείς εκ τούτου Θεόκλητος. Το 1921, ο πανεπιστημιακός καθηγητής Παύλος Καρολίδης υπέβαλε μήνυση κατά του Μελετίου “δέον να εισαχθή εις δίκην ενώπιον της Ιεράς Συνόδου.” Στις 15 Νοεμβρίου 1921, η Ιερά Σύνοδος διέταξε “διεξαγωγήν ανακρίσεων κατά του Μελετίου.” Ενώ όμως διεξάγονταν ανακρίσεις σε βάρος του, ο Μελέτιος Μεταξάκης, με την υποστήριξη Βενιζελικών και αγγλοαμερικανικών πολιτικών και εκκλησιαστικών παραγόντων, εξελέγη Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, προς μεγάλη έκπληξη της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Στο μεταξύ, ο Μελέτιος, πριν από την εκλογή του στον Θρόνο του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, είχε μεταβεί στις ΗΠΑ, όπου έδρασε σχισματικώς σε βάρος της Εκκλησίας της Ελλάδος. Στις 29 Δεκεμβρίου 1921, η Εκκλησία της Ελλάδος καθαίρεσε τον Μελέτιο, κρίνοντάς τον ένοχο σημαντικών εκκλησιαστικών παραβάσεων και ιδίως ένοχο δημιουργίας σχίσματος. Παρ' ότι ήταν καθηρημένος πλέον από την Εκκλησία της Ελλάδος, ο Μελέτιος, με την υποστήριξη Βενιζελικών και αγγλοαμερικανικών πολιτικών και εκκλησιαστικών παραγόντων, ενθρονίστηκε στην Κωνσταντινούπολη, στις 24 Ιανουαρίου 1922, ως Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιος Δ'. Στις 11 Σεπτεμβρίου 1922, η Βενιζελική παράταξη κατέκτησε πάλι την εξουσία στην Ελλάδα με πραξικόπημα του οποίου πρωτεργάτες ήταν οι Βενιζελικοί αξιωματικοί των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων συνταγματάρχης Νικόλαος Πλαστήρας, συνταγματάρχης Στυλιανός Γονατάς, αντιπλοίαρχος Δημήτριος Φωκάς, αντιστράτηγος Αλέξανδρος Οθωναίος καθώς και ο πολιτικός και μετέπειτα πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Παπανδρέου. Το 1923, με πολιτική παρέμβαση των δικτατόρων

Πλαστήρα και Γονατά, εξεβλήθη από τον Θρόνο του ο Μητροπολίτης Αθηνών Θεόκλητος και συγκροτήθηκε πενταμελής Αριστίνδην Σύνοδος η οποία, στις 23 Φεβρουαρίου 1923, εξέλεξε ως νέο Μητροπολίτη Αθηνών τον Αρχιμανδρίτη Χρυσόστομο Παπαδόπουλο, του οποίου η υποψηφιότητα υποστηρίχθηκε παρασκηνιακά από τον Στυλιανό Γονατά, τον Ελευθέριο Βενιζέλο και τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιο Δ'.

- (iii) Η νεοελληνική αστική και μεγαλοαστική τάξη, αρχήθεν, ήταν πνευματικώς, πολιτικώς και, σε μεγάλη έκταση, οικονομικώς μεταπρατική και δεν διέθετε σαφή και αυθεντική, ελληνική υπαρξιακή στρατηγική για τον εαυτό της και τη χώρα, πέρα βεβαίως από μια βούληση βιοπορισμού, συσσώρευσης οικονομικών πόρων και ιστορικής καταξίωσης (συχνά ακόμη και μέσω των οδών της διαφθοράς και του εγκλήματος) μέσα στο ιδρυμένο δυτικό σύστημα. Η δε λαϊκή μάζα της νεοελληνικής κοινωνίας του δεκάτου εννάτου και του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα, παρ' ότι φαινόταν ότι είχε μια ισχυρότερη επαφή με αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί παραδοσιακή ελληνική ψυχή, είχε τόσο μεγάλο έλλειμμα παιδείας, ήταν τόσο βαθιά βυθισμένη σε δεισιδαιμονίες και άλογα πάθη και έφερε τόσο έντονα τις πνευματικές βλάβες που της προκάλεσε η οθωμανική κυριαρχία, ώστε ήταν ανίκανη και να κατανοήσει και να εκπροσωπήσει την κλασσική ελληνική φιλοσοφία και την πνευματικότητα του ελληνικού μεσαιώνα, δηλαδή των μεσαιωνικών Ελλήνων Εκκλησιαστικών Πατέρων.

Το ιστορικό και φιλοσοφικό νήμα εξέλιξης και ανάπτυξης της βυζαντινής πνευματικότητας έμεινε κομμένο και μετέωρο στον δέκατο πέμπτο αιώνα, όταν η νέα φάση πνευματικής ανάπτυξης του Βυζαντίου που εκκίνησε από τους ησυχαστές του δεκάτου τρίτου και του δεκάτου τετάρτου αιώνα, με κορυφαίο εκπρόσωπο τον Γρηγόριο τον Παλαμά, ανεκόπη βιαίως από την οθωμανική κατάκτηση της Κωνσταντινουπόλεως το 1453. Οι Οθωμανοί δεν ήταν μόνο Μουσουλμάνοι αλλά και πνευματικώς υπανάπτυκτοι, και, γι' αυτό, η Οθωμανική Αυτοκρατορία αποτελεί μια 'ουλή' στην παγκόσμια ιστορία του πολιτισμού. Όπως είχε γράψει στο ημερολόγιό του ο Βρετανός αντιστράτηγος σερ Τζον Μούρ (Sir John Moore, 1761–1809), κάτω από την τουρκική διακυβέρνηση, ο πολιτισμός υποβιβάζεται (Sir John Moore, *Diary*, edited by Sir J. F. Maurice, London: Edward Arnold, 1904). Υπό τον οθωμανικό ζυγό, βεβαίως, ο Ελληνισμός δεν μπόρεσε να συνεχίσει να αναπτύσσει τη φιλοσοφική θεολογία και τη θεολογική φιλοσοφία των προγόνων του και, γι' αυτό, κατά τη διάρκεια του οθωμανικού ζυγού, σταδιακώς, η ελληνική καλλιέργεια και η ανατολική Ορθόδοξη Χριστιανική πίστη επιβίωσαν περισσότερο μέσω του υποσυνειδήτου των Ελλήνων και μέσω λαϊκών παραδοσιακών τρόπων ζωής. Αυτός ο ατελής και ελλειμματικός, από πλευράς φιλοσοφούσας συνειδήσης, τρόπος επιβίωσης του Ελληνισμού κατά την οθωμανική περίοδο συνεχίστηκε, σε μεγάλη έκταση, και στο πλαίσιο του ανεξαρτήτου νεοελληνικού κράτους, διότι, όπως προανέφερα, τον δέκατο ένατο και τον εικοστό αιώνα, οι ελίτ του νεοελληνικού κράτους, περιλαμβανομένης της διοίκησης της 'εθνικής' Εκκλησίας του, ήταν, ως επί το πλείστον, φορείς δυτικών πολιτιστικών και πολιτικών αντιλήψεων και αρχών (ακόμη, πολλοί εξ αυτών, ήταν και δυτικοί πράκτορες υπό τη στενή έννοια του όρου), ενώ οι ενιστάμενοι σε δυτικές αντιλήψεις και αρχές Νεοέλληνες ήταν, ως επί των πλείστον, ανίκανοι να αρθρώσουν φιλοσοφικώς αυστηρό και ολοκληρωμένο αντίλογο και εμφορούνταν περισσότερο από

υποσυνείδητες στάσεις και αντιστάσεις, συχνά μεμειγμένες με προκαταλήψεις και δεισιδαιμονίες που αναπτύχθηκαν κατά την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας καθώς και με αντιδραστικούς συναισθηματισμούς.

Το παρόν σύγγραμμά μου, κρατώντας και επεκτείνοντας το νήμα της μεσαιωνικής ελληνικής πνευματικότητας, ορθώνει μια άλλη οπτική απέναντι στα προαναφερθέντα συγγράμματα του Χάντινγκτον και του Ντιροζέλ, απέναντι στην ερμηνευτική του αρχαίου και μεσαιωνικού Ελληνισμού που έχει κυριαρχήσει στη Δύση, καθώς και απέναντι στη φραγκική αυτοκρατορική πολιτική, η οποία προωθείται μέσω ευρωατλαντικών θεσμών (κυρίως της ΕΟΚ/ΕΕ και του ΝΑΤΟ) οι οποίοι έχουν περιέλθει υπό την πνευματική επικυριαρχία του φραγκικού και του πρωσικού παράγοντα. Εφόσον αναφέρθηκα προηγουμένως στην πνευματική ταυτότητα του ιδρυμένου εγχειρήματος της ΕΟΚ/ΕΕ, αξίζει να πω λίγα λόγια και για τη σταδιακή πνευματική επικυριαρχία του φραγκικού και του πρωσικού παράγοντα στο ΝΑΤΟ. Χαρακτηριστικοί εκπρόσωποι της πνευματικής επικυριαρχίας του φραγκικού και του πρωσικού παράγοντα στο ΝΑΤΟ είναι οι Αμερικανοί πολιτικοί και διεθνολόγοι Χένρι Κίσιντζερ (Henry Kissinger) και Ζμπίγκνιεβ Μπρζεζίνσκι (Zbigniew Brzezinski).

Ο Κίσιντζερ, γερμανοεβραϊκής καταγωγής, υπηρέτησε ως σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας και αρότερα συγχρόνως και ως υπουργός Εξωτερικών στις αμερικανικές κυβερνήσεις του Ρίτσαρντ Νίξον (Richard Nixon), 37ου προέδρου των ΗΠΑ, και του Τζέραλντ Φορντ (Gerald Ford Jr.), 38ου προέδρου των ΗΠΑ. Το σημαντικότερο, από πνευματικής σκοπιάς, έργο του Κίσιντζερ είναι ότι, ως πανεπιστημιακός καθηγητής και ως πολύ μεγάλης επιρροής πολιτικός των ΗΠΑ, επεδίωξε συστηματικώς και, σε μεγάλη έκταση πέτυχε, να αλλοτριώσει το πολιτικό κατεστημένο των ΗΠΑ από το αυθεντικό ήθος και στρατηγικό πολιτικό πρόγραμμα των ιδρυτικών Πατέρων της αμερικανικής συμπολιτείας (όπως ο Thomas Jefferson, ο George Washington και ο Benjamin Franklin) και να υποτάξει πνευματικώς τις ΗΠΑ στη λογική της Realpolitik της ηπειρωτικής Ευρώπης και στη θεμελιώδη αξιολογία και νοοτροπία της κρατούσας ηπειρωτικοευρωπαϊκής πολιτειολογίας του δεκάτου ενάτου αιώνα (σχετικώς, βλ. τα όσα υποστηρίζει ο ίδιος ο Κίσιντζερ στο βιβλίο του *Diplomacy*, New York: Simon and Schuster, 1994). Επιπλέον, όπως έχει επισημάνει ο προαναφερθείς Βρετανός πολιτικός αναλυτής και ερευνητικός δημοσιογράφος Κρίστοφερ Στόρι, ο Κίσιντζερ έχει διευκολύνει σημαντικά τη διείσδυση μιας πανγερμανικής “πέμπτης φάλαγγας” στο σύστημα των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ και μάλιστα ο Κίσιντζερ έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στο να πεισθεί ο Αμερικανός πρόεδρος Φορντ να παύσει τον Γουίλλιαμ Κόλμπι (William E. Colby) από τη θέση του διευθυντή κατασκοπείας της CIA και να τον αντικαταστήσει με τον Τζωρτζ Χέρμπερτ Γουόκερ Μπους (George Herbert Walker Bush), ο οποίος ήταν συνδεδεμένος με τη μυστική υπηρεσία “μαύρων επιχειρήσεων” της τότε Δυτικής Γερμανίας, γνωστή ως Deutsches Verteidigungs Dienst (DVD), με έδρα το Νταχάου. Ο δε Ζμπίγκνιεβ Μπρζεζίνσκι, πολωνικής καταγωγής και με ισχυρούς δεσμούς με το Βατικανό, κατά την περίοδο που υπηρέτησε ως σύμβουλος του 36ου Αμερικανού προέδρου, ήτοι του Λίντον Τζόνσον (Lyndon Johnson), και ως σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του 39ου Αμερικανού προέδρου, ήτοι του Τζίμι Κάρτερ (Jimmy Carter Jr.), επίσης συνετέλεσε συστηματικώς στην αλλοτρίωση του πολιτικού κατεστημένου των ΗΠΑ από τις ιδρυτικές αρχές και αξίες των ΗΠΑ, άσκησε μια ισχυρή, πρωσικής υφής και νοοτροπίας, επίδραση στην αμερικανική Διπλωματία και συνέβαλε αποφασιστικώς τόσο στην παροχή

αμερικανικής υποστήριξης στους κεντροασιατικούς τζιχαντιστές εναντίον των Ρώσων, ήδη από το 1979, όσο και στον βομαρδισμό και τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το 1999 (σχετικώς, βλ. συνέντευξη του ιδίου του Μπρζεζίνσκι στο γαλλικό περιοδικό *Le Nouvel Observateur*, τεύχος 15–21 Ιανουαρίου 1998).

Δεν θα ήθελα να συνεχίσω μακρύτερα αυτήν την πολεμική. Στον αναγνώστη εναπόκειται να γυρίσει το κλειδί και να εισχωρήσει στον κόσμο της μεθεξιολογίας, την οποία εδώ εισηγούμαι, όπου του εύχομαι να δοκιμάσει, όπως εγώ, την ηδονή της καθαρής γνώσεως. Όμως, επειδή αναφέρθηκα σε πολιτιστικούς και πολιτικούς αντιπάλους του Βυζαντίου, το οποίο υπήρξε η ιστορική κοιτίδα μιας Χριστιανικής πνευματικότητας η οποία αποτελεί το καρεξοχόν συστατικό στοιχείο της μεθεξιολογίας μου, πρέπει να διευκρινίσω ότι εισηγούμαι τη μεθεξιολογία, όχι ως βυζαντινή ή νεοελληνική ιδεολογία, ούτε ως οιαδήποτε μορφή εθνικής ιδεολογίας, εφόσον δεν είναι τίποτε απ' όλα αυτά, αλλά ως μια φιλοσοφική ανθρωπολογική πρόταση ανοικτή, διαθέσιμη και προτεινόμενη προς ολόκληρη την ανθρωπότητα. Έτσι, όπως έχω εξηγήσει, σε κάποιες άλλες εργασίες μου, φρονώ ότι η μεθεξιολογία μου μπορεί να συμβάλλει θετικά στην εξυγίανση της παγκοσμιοποίησης.

Ο όρος 'παγκοσμιοποίηση' (globalism) αναφέρεται σε έναν κόσμο ο οποίος χαρακτηρίζεται από δικτυακές μορφές οργάνωσης οι οποίες υπερβαίνουν σύνορα χωρών και γεωπολιτικούς περιορισμούς. Με τον όρο 'παγκοσμιοποίηση,' εννοούμε την ταχύτητα και την κατεύθυνση της παγκοσμιοποίησης. Κατ' ουσίαν, η παγκοσμιοποίηση είναι ένας εξαντικειμενισμός της επικοινωνίας μεταξύ συνειδητών οντοτήτων στο πεδίο της πολιτικής ζωής. Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα φαινόμενο με αρχαίες ρίζες, εφόσον κάθε σημαντικό κομμάτι του ιστορικού χωροχρόνου χαρακτηρίζεται από κάποιον βαθμό παγκοσμιοποίησης, υπό την έννοια ότι δεν έχει υπάρξει καμιά ιστορική κοινωνία που να είναι απολύτως κλειστό σύστημα.

Στην αρχαιότητα, η σημασία της παγκοσμιοποίησης ενισχύθηκε ιδιαιτέρως μετά από τη νίκη των Μακεδόνων στη Μάχη της Χαιρώνειας (388 π.Χ.), η οποία σήμανε τη μετάβαση από το μοντέλο της πόλης-κράτους και του πολίτη της πόλης στο μοντέλο της αυτοκρατορίας-οικουμένης και του πολίτη του κόσμου. Η αυξανόμενη πολιτική σημασία της παγκοσμιοποίησης από τη δεκαετία του 1960 και εντεύθεν είναι αρρήκτως συνδεδεμένη με επιστημονικές και τεχνολογικές επαναστάσεις στα πεδία των επικοινωνιών και των μεταφορών καθώς και με την ταυτοποίηση και τη διαχείριση εγγενώς παγκοσμίων ζητημάτων, δηλαδή, ζητημάτων που αναγκαστικώς έχουν αντίκτυπο σε όλα τα μέρη του κόσμου, όπως λ.χ. οι παγκόσμιες επιπτώσεις ενός πυρηνικού πολέμου, περιβαλλοντικά ερωτήματα, οικολογικά ζητήματα, ασθένειες, η διαχείριση της παγκόσμιας οικονομίας κ.λπ.

Στα τέλη του εικοστού και στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, η αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση του διεθνούς συστήματος (ιδίως στα πεδία της παραγωγής, της χρηματοοικονομικής, της πολιτικής επικοινωνίας και της πολιτικής δράσης), η μεταβαλλόμενη φύση του διακρατικού συστήματος στη μεταηγεμονική εποχή και η αυξανόμενη σημασία των παγκοσμίων ζητημάτων αναδεικνύουν νέες εννοιολογήσεις της 'παγκόσμιας διακυβέρνησης' και της 'παγκόσμιας τάξης' και νέους διαλόγους γύρω από αυτές τις έννοιες. Η αναταραχή και η αμφισβήτηση που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση του διεθνούς συστήματος απορρέουν, σε μεγάλη έκταση, από την αλληλεπίδραση τουλάχιστον τριών τύπων διεθνών δρώντων. Πρώτων, υπάρχουν εκείνοι τους οποίους αποκαλώ 'πολυμερείς παγκοσμιοποιητές' ('multilateral globalists'): είναι

εκείνοι οι οποίοι αποδέχονται την παγκοσμιότητα και την αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση του διεθνούς συστήματος, αλλά είτε δεν κατανοούν πλήρως τις πολιτιστικές (δηλαδή, ουσιαστικά πνευματικές) προϋποθέσεις και απαιτήσεις της παγκοσμιότητας είτε σκοπίμως προσπαθούν να υποτάξουν την παγκοσμιότητα στη λογική αυτού που στο ακαδημαϊκό πεδίο των Διεθνών Σχέσεων ονομάζεται πολιτικός ρεαλισμός/νεορεαλισμός (political realism/neorealism) και έχει ως παραδειγματικούς εκπροσώπους διεθνολόγους όπως ο Χανς Μόργκενθαου (Hans J. Morgenthau) και ο Κένεθ Γουάλτς (Kenneth N. Waltz). Η παγκοσμιότητα, κατ' αρχήν, καλλιεργεί και εκφράζει την κοινωνικότητα της συνείδησης των διεθνών δρώντων, και, συνεπώς, μια βιώσιμη αύξημη της παγκοσμιοποίησης είναι εφικτή μόνο εάν υποστηρίζεται από καταλλήλως κοινωνικοποιημένους διεθνείς δρώντες, ενώ, από την άλλη πλευρά, ο πολιτικός ρεαλισμός/νεορεαλισμός καλλιεργεί και εκφράζει πρωτίστως την ιδιοτελή ατομικότητα της συνείδησης των διεθνών δρώντων.

Δεύτερον, υπάρχουν εκείνοι τους οποίους αποκαλώ 'μονομερείς παγκοσμιοποιητές' ('unilateral globalists'): είναι εκείνοι οι οποίοι αποδέχονται την παγκοσμιότητα και την αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση του διεθνούς συστήματος, αλλά, εμπνεόμενοι από τη θεωρία της κατηγορικής προσταγής του Ιμμάνουελ Καντ (Immanuel Kant), δίδουν προτεραιότητα στη λογική μορφή της συμπεριφοράς και της συνολικής δράσης των διεθνών δρώντων, συγκεκριμένα, στην τυπική, ρασιοναλιστική προσαρμογή των διεθνών δρώντων στις επιταγές και στους κανόνες του ιδρυμένου παγκοσμίου συστήματος, έναντι των πραγματικών νοητικών περιεχομένων και καταστάσεων των διεθνών δρώντων. Όμως, ο διεθνολόγος Χέντλεϊ Μπουλ (Hedley Bull), στο βιβλίο του *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics* (δεύτερη έκδοση, London: Macmillan, 1995, σελ. 253), ορθώς αποφαίνεται ότι ο τρόπος με τον οποίο υποστηρίζονται και προωθούνται η παγκοσμιότητα και η παγκόσμια διακυβέρνηση από τον Καντ και, γενικώς, από εκείνους που αποκαλώ 'μονομερείς παγκοσμιοποιητές' είναι εσφαλμένος, διότι περιέχει την εξής αντίφαση: δέχεται ως αξίωμα ότι "τα κυρίαρχα κράτη βρίσκονται σε μια Χομπσιανή φυσική κατάσταση, από την οποία έχουν ανάγκη να αποδράσουν υποβάλλοντας τους εαυτούς τους σε μια κοινή κυβέρνηση," πράγμα που είναι αντιφατικό, εφόσον, "εάν τα κράτη βρίσκονται όντως σε μια Χομπσιανή φυσική κατάσταση," τότε "το συμβόλαιο μέσω του οποίου πρόκειται να ανελιχθούν υπεράνω αυτής δεν μπορεί να λάβει χώρα". με λίγα λόγια, ο Μπουλ ευστόχως επισημαίνει ότι "η δυσκολία της Καντιανής συνταγής έγκειται στο ότι η περιεχομένη εντός αυτής περιγραφή της πραγματικής κατάστασης των διεθνών σχέσεων και η συνταγή την οποία παρέχει για τη βελτίωσή της είναι αντιφατικές μεταξύ τους." Στη *Μεθεξιολογία* μου, αρθρώνω μια εμβριθή κριτική στη φιλοσοφία του Καντ και εξηγώ γιατί ο λόγος, όπως γίνεται αντιληπτός από τον Καντ, δεν μπορεί να αποτελέσει το αποκλειστικό θεμέλιο μιας αυθεντικής κοινωνίας.

Εξαιτίας των φιλοσοφικών εσφαλμένων τρόπων με τους οποίους προσεγγίζουν την παγκοσμιότητα, οι προαναφερθέντες υπέρμαχοι/διαχειριστές της παγκοσμιοποίησης έχουν εκφυλίσει την παγκοσμιοποίηση σε μια διαδικασία παγκοσμιοποίησης μιας χυδαίας πολιτικής ισχύος, ιδιοτελείας, θεσμοθετημένης διαφθοράς, απάτης και αναταραχής. Επιπλέον, εξαιτίας των προαναφερθέντων πνευματικών ανεπαρκών υπερμάχων/διαχειριστών της παγκοσμιοποίησης, η έννοια της παγκοσμιοποίησης έχει αποκτήσει μια κακή φήμη και έχει πυροδοτήσει ποικίλες αντιδράσεις.

Τρίτον, υπάρχουν εκείνοι τους οποίους αποκαλώ ‘αντιπαγκοσμιοποιητές’ (‘anti-globalists’): είναι εκείνοι που αντιτίθενται στην παγκοσμιοποίηση, επειδή πρωτίστως θέλουν να εντατικοποιήσουν την εμπειρία του εγώ τους και να θωρακίσουν τις άμυνες του εγώ τους έναντι άλλων εγώ. Συνήθως, οι ‘αντιπαγκοσμιοποιητές’ έχουν ισχυρά αισθήματα υπαρξιακής ανασφάλειας και απειλής και γι’ αυτό είναι εντόνως εσωστρεφείς. Κατ’ αποτέλεσμα, οι ‘αντιπαγκοσμιοποιητές’ επιδιώκουν να επιβάλλουν αυστηρούς ελέγχους στην ανταλλαγή πληροφοριών και νοημάτων μεταξύ διεθνών δρώντων, και τα φιλοσοφικά τους ερείσματα πηγάζουν από τις φιλοσοφίες του Χέγκελ, του γερμανικού ρομαντισμού και του Χάιντεγκερ, στην κριτική των οποίων προβαίνω στη *Μεθεξιολογία* μου.

Όπως εξηγώ στη *Μεθεξιολογία* μου και σε άλλες εργασίες μου, η εφαρμογή της φιλοσοφίας της μέθεξης, ή μεθεξιολογίας, στο πεδίο των μελετών της παγκοσμιοποίησης αποσκοπεί στο να αξιοποιήσει την έννοια της υπόστασης, η οποία παίζει κεντρικό ρόλο στη μεθεξιολογία, προκειμένου να εξυγιάνει την έννοια της παγκοσμιοποίησης δια της μετατροπής των διεθνών δρώντων σε αυτό που έχω αποκαλέσει “διεθνοπολιτικές υποστάσεις.” ‘Υπόσταση,’ ή ‘πρόσωπο,’ σημαίνει ένα κοινωνικοποιημένο άτομο, ή, με άλλα λόγια, μια ατομικότητα σε κοινωνία. Συνεπώς, τα μέλη του διεθνούς συστήματος μπορούν να γίνουν ‘πρόσωπα’ μόνο εάν καταστούν μέτοχοι μιας αλήθειας η οποία υπερβαίνει καθένα εξ αυτών. Εξαιτίας της συμμετοχής του στο υπερβατικό, ο κάθε διεθνοπολιτικός δρών, ως ατομικότητα, αποκτά μια ατομική αξία (ακριβώς εξαιτίας της μετοχής του στο υπερβατικό), και συγχρόνως οι διάφοροι διεθνοπολιτικοί δρώντες που έχουν επίγνωση της μετοχής τους στο υπερβατικό συγκροτούν μια διεθνοπολιτική κοινωνία, δηλαδή, αναγνωρίζουν ο ένας τον άλλον ως μέτοχο μιας αλήθειας η οποία είναι μεθεκτική από καθέναν τους αλλά και υπερβαίνει καθέναν τους. Με άλλα λόγια, οι διεθνοπολιτικοί δρώντες μπορούν να γίνουν ‘πρόσωπα’ μόνο εάν διαθέτουν έναν κοινό, οικουμενικό, υπαρξιακό καθρέπτη στον οποίο να μπορούν να βλέπουν και να αξιολογούν τους εαυτούς τους.

Ο προαναφερθείς μεταπολιτικός ισχυρισμός μου μας οδηγεί στο πεδίο της οντολογίας και θέτει το αίτημα μιας φιλοσοφίας της συμμετοχής ή μέθεξης. Στο πλαίσιο της μελέτης της παγκοσμιοποίησης, η οντολογία είναι αναγκαία όχι μόνο για να αναζητήσουμε οικουμενικές αξίες και να εφοδιάσουμε τον ανθρωπισμό με οντολογικά ερείσματα, αλλά και για να μπορέσει ο δρών να γνωρίσει το *πραγματικό* συμφέρον του (εφόσον κάθε διεθνοπολιτικός δρών υπολαμβάνεται ως διεκδικητής του συμφέροντός του). Εάν κάποιος είναι αναισθητός απέναντι στην οντολογία, τότε είναι ανίκανος να αντιληφεί το *πραγματικό* συμφέρον του, και, σε αυτήν την περίπτωση, η πολιτική ισχύς καθορίζεται από τυφλά ένστικτα και ψευδαισθήσεις. Τότε είναι που ψυχοπαθολογικές προσωπικότητες αναλαμβάνουν την εξουσία, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις ψυχοπαθολογικές τάσεις τους μέσω της πολιτικής· για παράδειγμα, ο πρώην υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Χένρι Κίσιντζερ είναι διαβόητος για τη ρήση του ότι, γι’ αυτόν και για εκείνους που συμμερίζονται το ήθος του, “η δύναμη είναι το έσχατο αφροδιασκό” (όπως δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *The New York Times*, στις 28 Οκτωβρίου 1973). Γενικώς, ο τρόπος με τον οποίο οι πολιτικοί ρεαλιστές/νεορεαλιστές κατανοούν το ‘εθνικό συμφέρον’ είναι επικινδύνως αφελής, επειδή δεν μπορεί να απαντήσει στο ακόλουθο ερώτημα που έθεσε ο Πλάτων στο βιβλίο του *Πολιτεία*, 340c: “Πες μου λοιπόν, Θρασύμαχε, είχες την πρόθεση να ισχυρισθείς ότι το δίκαιο είναι το συμφέρον του ισχυροτέρου όπως αυτό *φαίνεται* στον

ισχυρότερο, είτε είναι αυτό *πραγματικά* είτε όχι;” Για παράδειγμα, σύμφωνα με τα όσα διαβάζουμε στο βιβλίο *Ιστορία* του Θουκυδίδη, στον Πελοποννησιακό Πόλεμο, οι Αθηναίοι ακολουθούσαν μια ωμή πολιτική ισχύος, αποφεύγοντας να ασχοληθούν με το προαναφερθέν Πλατωνικό οντολογικό ερώτημα, και, στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής τους, οι Αθηναίοι, στο όνομα του εθνικού συμφέροντός τους, κατέστρεψαν τους Μηλίους, αλλά αυτή η επιλογή τους τελικώς απέβη καταστροφική για τους ίδιους τους Αθηναίους. Επίσης, υιοθετώντας μια απλουστευτική και κυνική θεωρία της πολιτικής ισχύος, ο Δημοσθένης, στον “Πρώτο Ολυνθιακό” λόγο του, ισχυρίζεται ότι ο πολιτικός πρέπει να λαμβάνει αποφάσεις, αντί να κάνει διαλόγους, και ότι κάθε πολιτική πράξη πρέπει να κρίνεται βάσει αποτελεσμάτων και όχι βάσει ηθικών αρχών. Όμως, βάσει των κριτηρίων που ο ίδιος ο Δημοσθένης έθεσε, ο πραγματισμός του απεδείχθη αποτυχημένος, διότι η ιστορία δικαίωσε τον Φίλιππο τον Μακεδόνα και τον Μέγα Αλέξανδρο και όχι τον Δημοσθένη. Χωρίς οντολογική ευαισθησία, η πολιτική ισχύος, ή πολιτική του εθνικού συμφέροντος, όπως γίνεται αντιληπτή από έναν αφελή πολιτικό ρεαλισμό/νεορεαλισμό τύπου Μόργκενθαου, Γουάλτς, Κίσιντζερ κ.ο.κ. εκπίπτει σε πολιτιστική βαρβαρότητα, και το μοντέλο της ισορροπίας δυνάμεων, όπως το προτείνουν οι ίδιοι αφελείς πολιτικοί ρεαλιστές/νεορεαλιστές, εκπίπτει σε μαφιόζικη οργάνωση, όπου οι μαφιόζοι ‘νομοί’ ορίζουν και μοιράζουν μεταξύ τους περιοχές ευθύνης και δραστηριότητες. Όμως η ιστορία ούτε μπορεί ούτε πρέπει να αφηθεί επί μακρόν στην πολιτιστική βαρβαρότητα και σε μαφιόζικες μορφές οργάνωσης.

Πράγματι, οι φορείς και εκπρόσωποι ωμής πολιτικής δύναμης και οι κυνικοί γεωστρατηγικοί κερδοσκόποι, ανεξαρτήτως του πόση δύναμη μπόρεσαν να συσσωρεύσουν για κάποιο χρονικό διάστημα, ουδέποτε μπόρεσαν να διατηρηθούν επί μακρόν στον ιστορικό χρόνο, διότι δεν είχαν την πνευματική ικανότητα να κατακτήσουν τις ψυχές των ανθρώπων στους οποίους επεβλήθησαν πολιτικοστρατιωτικώς. Η ψυχική κατάκτηση των ανθρώπων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να αναμετρηθεί κάποιος νικηφόρα με τον ιστορικό χρόνο. Για παράδειγμα, τον πέμπτο αιώνα μ.Χ., ο ανελέητος, βάρβαρος κατακτητής Αττίλας ο Ούνος δημιούργησε μια μεγάλη ευρασιατική αυτοκρατορία, αλλά, επειδή δεν μπόρεσε να επιβληθεί πνευματικώς στους λαούς που κατέκτησε, η αυτοκρατορία του πέθανε μαζί με τον ίδιο και το μόνο που έμεινε από αυτήν είναι μια ιστορική ανάμνηση βίας και πολιτιστικής παρακμής. Με τη γεωστρατηγική και την πολιτική ισχύος, κάποιος μπορεί να επιτύχει σημαντικές κατακτήσεις στον χώρο, αλλά, χωρίς το πνεύμα, δεν μπορεί να κατακτήσει τη διάσταση του χρόνου. Εξ ου και οι ΗΠΑ, ενώ, στη δεκαετία του 1990, μετά από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, αναδείχθηκαν στη μοναδική παγκόσμια υπερδύναμη, δαπάνησαν, μέσα σε μόλις δύο δεκαετίες, το νεοαποκτηθέν πολιτικό τους κεφάλαιο και, μη κομίζοντας μια ηθικώς υπερέχουσα υπαρξιακή πρόταση στην ανθρωπότητα, απώλεσαν τη θέση της μοναδικής παγκόσμιας υπερδύναμης. Το προαναφερθέν Πλατωνικό ερώτημα είναι διαχρονικό και επισκιάζει και, τελικώς, κρίνει κάθε πολιτικό: “το δίκαιο είναι το συμφέρον του ισχυρότερου όπως αυτό φαίνεται στον ισχυρότερο, είτε είναι αυτό *πραγματικά* είτε όχι;”

Κλείνοντας αυτό το “μεθεξιολογικό μανιφέστο” μου, θα ήθελα να τονίσω ότι, στο πλαίσιο της μεθεξιολογίας μου, η μεταφυσική άγει αφενός στο φως της ελευθερίας, για εκείνους, βεβαίως, που δεν έχουν μια βέβηλη αντίληψη της ελευθερίας, αφετέρου στην καταπολέμηση και ανατροπή των τυράννων κοσμικών και πνευματικών, οι οποίοι

σφετερίζονται τη χάρη και τα δικαιώματα που ανήκουν σε όλους τους ανθρώπους, προκειμένου να τους καταδυναστεύσουν και εκμεταλλευθούν (βλ. σχετικά και τα εξής βιβλικά χωρία: Αριθμοί 27:15–17, Δευτερονόμιον 13:1–3, 13–18, Κριταί 1:1–2, 4:4 κ.εξ., Α' Σαμουήλ 8:4 κ.εξ., Ματθαίος 20:27, 5:17–20, 12:10–12, 21:23–27, 24:11–12, Λουκάς 14:1–6, 22:24–27, Ιωάννης 10:34, Β' Προς Κορινθίους 10:12–13, Α' Προς Τιμόθεον 1:3–4, Επιστολή Ιούδα 10). Επιπλέον, αυτή η μεταφυσική που εισηγούμαι προϋποθέτει ότι ο επιλέγων τον φιλοσοφικό βίο θα θυσιάσει την ιδιοτέλειά του, την αδιαφορία του περί της ευημερίας των άλλων, τη ματαιοδοξία του και τις εμπαθείς ορέξεις του οι οποίες είναι ανάξιες ενός αληθούς φίλου της σοφίας. Με άλλα λόγια, στο πλαίσιο της μεθεξιολογίας μου, ο φιλόσοφος αντιτάσσει την ιερότητα και την αδελφότητα των ανθρώπων στις καταχρήσεις των κοσμικών κυβερνήσεων, των θρησκευτικών ιερατειών και των δημαγωγών, εργάζεται για να εξευγενίσει τη φιλοδοξία δια της αρετής, μεταθέτοντας τη φιλοδοξία από τα βέβηλα στα ιερά, και αγωνίζεται για να εκμηδενίσει την πλεονεξία δια της αγάπης, τον φανατισμό δια της φιλανθρωπίας και τη δεισιδαιμονία και τη ρητορική αγυρτία δια του φιλοσοφικού και επιστημονικού λόγου. Η μεθεξιολογία βοηθεί τους ανθρώπους να συνειδητοποιήσουν πλήρως ότι, με τον Θεό και το Δίκαιό τους—δηλαδή με την επίγνωση της οντολογικής δυνατότητάς τους να μεθέξουν του απολύτου και έτσι να θεωθούν και με την επίγνωση των δικαιωμάτων τους, τα οποία απορρέουν ακριβώς από τη δυναμική θεότητα του ανθρώπου—μπορούν να γίνουν δημιουργοί και διαθέτες του πεπρωμένου τους, αντί να ηττηθούν από ιστορικές ή φυσικές αναγκαιότητες, αντί να πλανηθούν από την αγυρτία και τους φενακισμούς δολίων και απατηλών προφητευνόντων, σφετεριστών ιερέων και δημαγωγών, και αντί να αποδεχθούν καταδυναστευτικά προνόμια είτε αυτά προέρχονται από τον οικονομικό πλούτο, είτε από την κοινωνική θέση, είτε από τη διάνοια, είτε από το φύλο.

Με τη φιλοσοφία της μέθεξης, που προτείνω “για τη θέωση της ανθρωπότητας,” εφοδιάζω και αναζωογονώ την αμερικανική πολιτική θεωρία του απελευθερωτισμού (libertarianism) και την αγγλοαμερικανική ‘σχολή’ της αστικής ανυπακοής (civil disobedience) με ισχυρά μεταφυσικά ερείσματα. Η αγγλοαμερικανική ‘σχολή’ της αστικής ανυπακοής (civil disobedience) έχει τις ρίζες της στο ήθος και στη στάση της Αντιγόνης του ομώνυμου θεατρικού έργου του Σοφοκλή (πέμπτος αιώνας π.Χ.), και νεώτεροι εκπρόσωποί της είναι ο Βρετανός ποιητής Πέρσι Σέλεϊ (Percy Bysshe Shelley), με το χαρακτηριστικό πολιτικό ποίημά του “The Masque of Anarchy” (1819), ο Αμερικανός διανοούμενος Χένρι Ντέιβιντ Θόροου (Henry David Thoreau), ο οποίος, το 1849, εξέδωσε το φημισμένο δοκίμιό του *Resistance to Civil Government*, κ.ά. Μεταξύ άλλων, αναδεικνύω, επικαιροποιώντας με τον πιο δημιουργικό τρόπο, την ιστορική και πολιτική σημασία που μπορεί να έχει η ελληνική μεταφυσική, αρχαία και μεσαιωνική, στην εποχή της προηγμένης νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας.

Κατ’ αρχάς, πρέπει να επισημάνω ότι ο απελευθερωτισμός (libertarianism) διαφέρει από τον φιλελευθερισμό (liberalism). Ο φιλελευθερισμός, συνήθως, παράλληλα προς τα λεγόμενα στην πολιτειολογία αρνητικά δικαιώματα και τις αρνητικές ελευθερίες του ανθρώπου (‘προστασία από,’ ‘ελευθερία από’), προωθεί ένα προχωρημένο πρόγραμμα λεγομένων θετικών δικαιωμάτων και θετικών ελευθεριών (‘δικαίωμα σε,’ ‘ελευθερία για’), ενισχύοντας έτσι τις δυνατότητες και τα δικαιώματα της πολιτικής εξουσίας να παρεμβαίνει ενεργητικά στην κοινωνική ζωή. Για παράδειγμα, πολλά φιλελεύθερα πολιτικά κόμματα υποστηρίζουν Κεϊνσιανά οικονομικά προγράμματα ή ακόμη και

μεγάλες στρατιωτικές δαπάνες και επιχειρήσεις. Επίσης, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι, στην εποχή της Γαλλικής Επανάστασης (1789–99), η οποία ήταν μια αστική φιλελεύθερη επανάσταση, η υπερβολική έμφαση του γαλλικού φιλελευθερισμού στα θετικά δικαιώματα και στις θετικές ελευθερίες του ανθρώπου καθώς και η υπερβολική εμπιστοσύνη των Γάλλων φιλελευθέρων αστών στο γαλλικό κράτος με το σκεπτικό ότι αυτό νομιμοποιείται από τη γαλλική Εθνοσυνέλευση οδήγησαν στο καθεστώς της κρατικής τρομοκρατίας που επέβαλε ο Μαξιμιλιέν ντε Ρομπεσπιέρ (Maximilien de Robespierre) στο όνομα και χάριν της κρατικής προστασίας θετικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Σε αντίθεση προς την ανοχή ή την αποδοχή αυξημένου κρατικού παρεμβατισμού από μεγάλη μερίδα του φιλελευθερισμού στο όνομα και χάριν της κρατικής προστασίας θετικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ο απελευθερωτισμός σαφώς προτάσσει τα αρνητικά δικαιώματα και τις αρνητικές ελευθερίες του ανθρώπου έναντι των θετικών δικαιωμάτων και των θετικών ελευθεριών και έχει ως προτεραιότητα την ελαχιστοποίηση της ενεργητικής ρύθμισης της κοινωνίας από το κράτος.

Στο πλαίσιο της μεθεξιολογίας μου, ειδικότερα, ισχυρίζομαι ότι τα δικαιώματα της ζωής, της ελευθερίας και της περιουσίας κάθε προσώπου είναι *οντολογικά* δικαιώματα του ανθρώπου, τα οποία προηγούνται της δημιουργίας των πολιτικών κυβερνήσεων και των κρατών, και δεν απορρέουν απλώς από ένα συμβατικό νομικό σύστημα. Τα δικαιώματα της ζωής, της ελευθερίας και της περιουσίας κάθε προσώπου απορρέουν από το γεγονός ότι ο άνθρωπος πλάστηκε κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του Θεού και βασιλέας της κτίσης, δηλαδή είναι πνευματικώς ελεύθερο ον και δημιουργός, αντί για υποτακτικός, της ιστορίας (βλ. και Προς Ρωμαίους 6:14 και Α' Πέτρου 2:9). Η πνευματική ελευθερία του ανθρώπου και η δυνατότητά του να παράγει ιστορία είναι οντολογικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου, δηλαδή, δεν του δόθηκαν από κάποιον θεσμό, και, γι' αυτό, κανείς θεσμός ή άνθρωπος δεν δικαιούται να του τα αφαιρέσει. Υπό το πρίσμα της μεθεξιολογίας μου, όλες οι ανθρώπινες σχέσεις πρέπει να είναι οικειοθελείς, δηλαδή, να λαμβάνουν χώρα μόνο κατόπιν αμοιβαίας και οικειοθελούς συναίνεσης μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων προσώπων, και ο πολιτικός καταναγκασμός πρέπει να περιοριστεί μόνο στην απαγόρευση εκείνων των πράξεων που έχουν να κάνουν με τη χρήση βίας σε βάρος ανθρώπων που οι ίδιοι δεν έχουν ασκήσει βία, π.χ. δολοφονίες, βιασμοί, ληστείες, απαγωγές, απάτες κ.ο.κ.

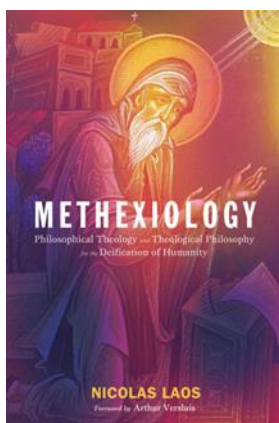
Για να έχει καθολικό κύρος, η πολιτική εξουσία πρέπει να είναι αυστηρώς περιορισμένη στην προστασία της ζωής, της ελευθερίας και της περιουσίας καθενός προσώπου ατομικώς. Αυτό ισχύει τόσο για λόγους οικονομικής αποτελεσματικότητας (όπως ορθώς υποστηρίζουν οι υπέρμαχοι της ελεύθερης οικονομικής αγοράς) όσο και για λόγους ηθικής, διότι καμιά κοινωνική στάση ή πολιτική πράξη δεν μπορεί να θεωρηθεί ενάρετη εάν δεν βασίζεται στην οικειοθελή και αμοιβαία συναίνεση. Το καλό, για να είναι καλό, πρέπει να γίνεται με καλό τρόπο, δηλαδή στο πλαίσιο ελεύθερης επιλογής. Άρα, καθολικό κύρος έχει μόνο εκείνη η πολιτική εξουσία η οποία δεν είναι τίποτε άλλο από θεματοφύλακας και προστάτης του αυτεξουσίου του ανθρωπίνου προσώπου, δηλαδή, δεν κάνει τίποτε άλλο από το να αποτρέπει και να τιμωρεί τον φόνο, τη δουλεία και την κλοπή υπό όλες τις εκφάνσεις και εκδοχές τους. Όπως εσύ δεν έχεις δικαίωμα να προβαίνεις σε προσβολές και επιθέσεις σε βάρος της ζωής, της ελευθερίας και της περιουσίας άλλων ανθρώπων, έτσι και δεν δικαιούσαι να επιλέγεις πολιτικούς άρχοντες και να τους αναθέτεις, υπό οιονδήποτε θεσμικό μανδύα,

να προβαίνουν σε προσβολές και επιθέσεις σε βάρος της ζωής, της ελευθερίας και της παρουσίας άλλων ανθρώπων για λογαριασμό σου. Ούτε ο τρόπος εκλογής ενός ηγέτη ούτε η κοινωνική πλειοψηφία που τον στηρίζει του δίδουν το δικαίωμα να διαχειρίζεται τη ζωή, την ελευθερία και την παρουσία άλλων ανθρώπων χωρίς τις προϋποθέσεις της αμοιβαίας ανταλλαγής και της οικειοθελούς συναίνεσης. Όπως υποστηρίζω στη *Μεθεξιολογία* μου—κατά άκρα συγκατάβαση, χάριν της κοινωνικής συνοχής, της αρχής της φιλανθρωπίας και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος—η πολιτική εξουσία δικαιούται να υπερβαίνει τις αρμοδιότητες του θεματοφύλακα και προστάτη των αρνητικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου και να περιορίζει κάπως την ελευθερία άσκησης του ιδιοκτησιακού δικαιώματος μόνο για να χρηματοδοτήσει, μέσω αντίστοιχης φορολογίας, τα εξής προγράμματα: (i) ένα σύστημα αρνητικού φόρου εισοδήματος υπέρ των πτωχών ('αρνητικός φόρος εισοδήματος' σημαίνει ότι, όταν το εισόδημα ενός νοικοκυριού είναι κάτω από το όριο της φτώχειας, όχι μόνο δεν πληρώνει φόρους στο κράτος, αλλά εισπράττει από το κράτος ένα συμπληρωματικό εισόδημα ανάλογο της απόστασης που χωρίζει το συγκεκριμένο νοικοκυριό από το όριο της φτώχειας κάθε οικονομικό έτος). (ii) ένα σύστημα παροχής κουπονιών πληρωμένων από το κράτος με τα οποία οι κάτοχοί τους θα μπορούν να αγοράζουν υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης (δηλαδή, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και συνταξιοδοτικά προγράμματα) και εκπαίδευσης από ιδιώτες παρόχους αυτών των υπηρεσιών που θα επιλέγουν ελεύθερως, αφού η παροχή αυτών των υπηρεσιών θα έχει ιδιωτικοποιηθεί. (iii) την εξασφάλιση των ελαχίστων αναγκαίων υποδομών στους τομείς της δημόσιας διοίκησης, της εκπαίδευσης, της έρευνας, της τεχνολογίας, της δημόσιας υγείας, της πολεοδομίας και της οικοπολιτικής, πάντοτε με τελικό σκοπό η πολιτική εξουσία να ενισχύσει την ικανότητα του ανθρώπου να ασκήσει την ελευθερία του, και όχι με σκοπό η πολιτική εξουσία να υποκαταστήσει τον άνθρωπο στη λήψη αποφάσεων για τη δική του ζωή.

Η αξία και ο προορισμός του ανθρώπου δεν πηγάζουν και δεν ορίζονται από ιστορικά δημιουργήματα, όπως είναι λ.χ. τα θρησκευτικά συστήματα, οι φεουδαρχικοί θεσμοί, τα αστικά συντάγματα, τα έθνη, τα κράτη, οι κοινωνικές τάξεις κ.ο.κ., αλλά από τη μετοχή του στο θείο, η οποία τον καθιστά βασιλικό ον. Συγκεκριμένα, ο άνθρωπος, έχοντας πλαστεί κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του Θεού, πρέπει να ασκεί το μεταφυσικώς βασιλικό του έργο προς δύο κατευθύνσεις: προς τα έξω, με σκοπό να επιβάλλει στον κόσμο την προθετικότητα της πεφωτισμένης ανθρώπινης συνείδησης, δηλαδή να λογικοποιήσει τον κόσμο, και προς τα μέσα, με σκοπό να εξασφαλίσει ότι η προθετικότητα της συνείδησής του, ο λόγος του, συμφωνεί με τον θείο Λόγο, δηλαδή με την τελική πηγή της σημασίας των όντων και των πραγμάτων του κόσμου και άρα δεν είναι υποχείριο ούτε της λογικής του ενστίκτου, ούτε της λογικής κάποιων ιστορικών αναγκαιοτήτων και σκοπιμοτήτων, ούτε της λογικής κάποιας φαντασιακής αναδόμησης του κόσμου. Όταν όμως ο άνθρωπος επιχειρεί να φέρει εις πέρας τη βασιλική του αποστολή στον κόσμο χωρίς να βρίσκεται σε αναφορά προς την τελική πηγή της σημασίας των όντων και των πραγμάτων του κόσμου, τότε υποδουλώνεται είτε στη λογική του ενστίκτου, είτε στη λογική κάποιων ιστορικών αναγκαιοτήτων και σκοπιμοτήτων, είτε στη λογική κάποιας φαντασιακής αναδόμησης του κόσμου κι έτσι η ιστορική κοινωνία βρίσκεται σε κρίση και καθίσταται πηγή ψυχικών οδυνών για τον άνθρωπο. Ο άνθρωπος-βασιλέας, που έχει ανεύρει την τελική πηγή της σημασίας των όντων και των πραγμάτων του κόσμου, είναι ελεύθερος από τον εξωτερικό νόμο

(δηλαδή από το συμβατικό δίκαιο της πολιτικής κοινωνίας και τους φυσικούς-βιολογικούς νόμους), την κτήση ως υλική εξάρτηση και την τυπική θρησκεία, διότι έχει πλέον εσωτερικεύσει τη γνώση που ‘σώζει,’ δηλαδή τη γνώση που καθιστά τον άνθρωπο οντολογικώς ‘σώο,’ ολοκληρωμένο, εν προκειμένω, ενωμένο με το τελικό νόημα της ύπαρξής του.

Αν ο Χριστός αντλούσε το νόημα της ύπαρξης και την αξία του ανθρώπου είτε από το νομικό σύστημα της κοινωνίας, είτε από τους νόμους της φύσης, είτε από τον εθνικοπατριωτισμό, είτε από την κτήση (ιδιοκτησία οικονομικού πλούτου), είτε από την κοινωνική τάξη, είτε από την επικρατούσα θρησκευτική ελίτ του κράτους, τότε δεν θα ήταν Χριστός, ούτε θα υπήρχε ο Χριστιανισμός. Στην περίπτωση του ανθρώπου που δεν έχει επιλέξει να υπάρχει ως μέτοχος του θείου, αλλά υπάρχει μόνο ως ηθικό, ιστορικό και βιολογικό ον, ο ‘νόμος,’ η ‘κτήση’ και η ‘θρησκεία’ αποβαίνουν τα τρία κεφάλια ενός τερατώδους δεσμοφύλακα του ανθρώπου: ο νόμος, διότι δεν αποτελεί πλήρη αρμονία μεταξύ των δικαιωμάτων του ανεξαρτήτου, πνευματικώς ελευθέρου ανθρώπου και των καθηκόντων του κοινωνικού ανθρώπου· η κτήση, διότι ο άνθρωπος που δεν μετέχει του θείου Λόγου εξαρτάται ψυχικώς από τα υλικά του αποκτήματα, αποτυγχάνει να καταναίμει τους φυσικούς πόρους με τρόπο ικανοποιητικό για τις ανάγκες κάθε ανθρώπου και γίνεται πρόξενος οικονομικού χάους και οικονομικής αναποτελεσματικότητας· η θρησκεία, διότι οι θρησκείες υπόσχονται την καλλιέργεια της ανθρώπινης συνείδησης και την εξασφάλιση μιας καλύτερης κοινωνίας και υπ’ αυτούς τους όρους έχουν γίνει αποδεκτές από τους ανθρώπους, αλλ’ όμως, όταν οι άνθρωποι δεν είναι μέτοχοι του θείου Λόγου, τα θρησκευτικά ιερατεία, αντί να εκπληρώνουν τους προαναφερθέντες όρους, οικειοποιούνται, δημαγωγούν και κατεξουσιάζουν τους ανθρώπους, καθιστώντας έτσι τη θρησκεία όργανο πνευματικού δεσποτισμού και βίας και άρα επιβλαβή. Σε αντίθεση προς τη θρησκεία ως τυπικό, δεοντικό σύστημα και ως μέσο άσκησης πνευματικού δεσποτισμού, *η θρησκεία ως πνευματικότητα* έχει ως σκοπό να καθαρίσει και να διευρύνει τον ψυχικό χώρο του ανθρώπου ώστε να χωρεί ολόκληρη την ανθρωπότητα, γενικότερα, ολόκληρο τον κόσμο, και να αποτελεί τον αυθεντικό τόπο θεογνωσίας και θείας λατρείας, καθοδηγώντας έτσι τον άνθρωπο στο να συνειδητοποιήσει και να πραγματώσει τα ακόλουθα λόγια του Χριστού προς τους ανθρώπους: “είστε θεοί” (Ιωάννης 10:34) και “έρχεται ώρα που ούτε στο όρος τούτο ούτε στα Ιεροσόλυμα θα προσκυνείτε τον Πατέρα . . . Πνεύμα είναι ο Θεός, και εκείνοι που τον προσκυνούν πρέπει να τον προσκυνούν με Πνεύμα και με αλήθεια” (Ιωάννης 4:24).

Methexiology

Philosophical Theology and Theological Philosophy for the Deification of Humanity

BY Nicolas Laos

FOREWORD BY Arthur Versluis

Imprint: Pickwick Publications

Wipf and Stock Publishers

ISBN: 9781498233859

<http://wipfandstock.com/methexiology.html>